

Stichting Cultureel Centrum "De Harmonie"

Jaarstukken 2019

Jaarstukken 2019

Stadsschouwburg De Harmonie

Inhoud

Inleiding	6
Jaarverslag	8
Programming	8
Marketing	18
Netwerk van samenwerkingspartners	26
Horeca & Events	28
Techniek & Facilitair	32
Financiën	34
Samenwerking Neushoorn	38
Personeel	40
Bestuur	43
Gevolgen Corona-maatregelen in 2020	44
Tot slot	46
Jaarrekening 2019	49
Balans per 31 december 2019 (na resultaatbestemming)	50
Staat van baten en lasten over 2019	52
Kasstroomoverzicht 2019	55
Algemene toelichting	56
Toelichting op de balans per 31 december 2019	59
Toelichting op de staat van baten en lasten over 2019	65
Overige toelichtingen	74
Overige gegevens	75
Controleverklaring	76
Bijlagen	81
Overzicht materiële vaste activa	82
Overzicht investeringen	84
Overzicht bezoekers	86

Inleiding

De Harmonie is een sterk merk. Als Stadsschouwburg zijn we stevig geworteld in Leeuwarden en nemen we als hoofdstedelijk theater van Friesland een belangrijke plek in. De Harmonie wil meebewegen met de nieuwe tijd, en met haar programma en werkwijze aansluiting blijven vinden bij actuele ontwikkelingen zodat de functie als Stadsschouwburg ook de komende jaren adequaat kan worden ingevuld. Ook ná het topjaar van LF 2018 dat heel Friesland en Leeuwarden in 2018 in cultureel opzicht een jaar lang in zijn greep hield.

Terugkijkend op vorig jaar kunnen wij vanuit dit oogpunt trots zijn op het resultaat dat we in 2019 hebben neergezet. Het was ons doel om in 2019 binnen de gegeven financiële kaders, te streven naar versterking in het programmeringsprofiel, en daarbij ook een verbreding in onze doelgroepen te realiseren. Dit is ons gelukt.

De organisatie heeft dit tot stand weten te brengen door in te zetten op een passende en consistente programmaliijn, waarbij gerichte keuzes werden gemaakt tussen artistiek-, maatschappelijk- en commercieel aanbod. Hierbij zijn wij nieuwe allianties en samenwerkingsverbanden met andere culturele en maatschappelijke partners aangegaan. Ook zijn wij verder ingeslagen op het pad van 'alles uit de kast' marketing. Bij grootschalige producties met een groot inverdienvermogen heeft De Harmonie hierdoor zeer goede bezoekerscijfers en financiële resultaten behaald. Tevens hebben wij nog meer op nieuwe manieren van publieksbereik ingezet waardoor wij een nog breder en deels nieuw publiek aan ons wisten te binden. En zo hebben wij in 2019, met een uitgebalanceerd aanbod en slimme marketinginspanningen, een groot en divers publiek weten te bedienen, waarmee wij aan onze opdracht vanuit de gemeente hebben voldaan.

Het totaal aantal bezoekers dat in 2019 De Harmonie bezocht bedroeg 202.437. Dit betrof zowel bezoekers van ons culturele aanbod: 125.177, als bezoekers uit de zakelijke markt: 77.260. Met de afdeling Horeca & Events hebben wij laten zien hoe onderscheidend en goed De Harmonie in de zakelijke markt kan zijn. Door de variëteit aan mogelijkheden binnen ons gebouw en de klantvriendelijkheid van ons team zijn er in 2019 wederom bijzondere evenementen gerealiseerd. De horeca-omzet was € 83.000 hoger dan begroot en ook de resultaatbijdrage lag met € 182.000 ruim boven begroting (€ 139.000). De inkomsten uit de zakelijke verhuringen tenslotte waren met € 500.000 ook aanzienlijk hoger dan begroot (€ 356.000).

Al met al wist De Harmonie zo het begrote tekort over 2019 (-/- € 298.500) terug te brengen tot -/- € 28.402, zijnde het exploitatieresultaat (€ 99.836) minus de op basis van het meerjarenonderhoudsplan noodzakelijke dotatie aan de egaliseringsreserve voor onderhoud en afschrijvingen (€ 128.238). Deze resultaatverbetering werd gerealiseerd door (1) hogere bezoekersaantallen, (2) door flink te snijden in het aanbod en (3) door een incidentele nagekomen bate vanuit LF2018 ad € 66.798. We konden hierdoor het jaar afsluiten met een eigen vermogen van € 281.270. Op het boekjaar 2019 kijken wij qua financiële exploitatie dan ook tevreden terug.

Helaas moeten wij wel constateren dat het niet wederom beschikbaar stellen van € 300.000 nadelige effecten heeft gehad op zowel ons artistieke als maatschappelijke profiel. De financiële kaders dwongen ons om minder internationaal, klassiek-, theater, jeugd- en

jongerenaanbod te programmeren. En ook als partner van het Noordwijkoverleg, dat zich inzet voor meer diversiteit en inclusiviteit, ervoeren wij knelpunten in de programmering en in de marketing. Dit is onwenselijk, want juist voor de inclusieve samenleving voor Friesland en Leeuwarden kan De Harmonie een belangrijke maatschappelijke voortrekkersrol nemen. Als bestuur vragen wij daarom opnieuw aandacht voor een gezonde subsidiëring (inclusief extra programmabudget van € 300.000) ten behoeve van een volwaardig toekomstig functioneren van De Harmonie.

Een bijzonder wapenfeit is dat De Harmonie in 2019 als eerste theater tweemaal achtereen de prijs voor het 'Meest Gastvrije Theater Van Nederland' heeft gewonnen. Dit was voor onze organisatie een hele fijne opsteker. De erkenning in de vorm van deze eervolle landelijk prijs vormt, samen met de goede resultaten, een mooie bekroning van het succesvolle jaar 2019. Wij zijn er trots op dat De Harmonie, ondanks een grote financiële uitdaging, ook in 2019 in staat is geweest de erkenning in Friesland en daarbuiten vol te houden.

Vooruitkijkend op 2020, de gevolgen van de Corona-crisis:

Ondanks het feit dat ook in de eerste maanden van 2020 onze bezoekersaantallen en financiële resultaten ruim boven de begroting lagen, zijn wij inmiddels toch voor een grote financiële uitdaging komen te staan. Dit naar aanleiding van de gedwongen sluiting van De Harmonie per 12 maart 2020 vanwege overheidsmaatregelen in relatie tot de Corona-pandemie.

Inmiddels is duidelijk dat theaters met ingang van 1 juni 2020 weer geleidelijk open mogen gaan. Echter, de anderhalve meter-maatregelen zullen ertoe leiden dat slechts 25-30% zaalbezetting mogelijk zal zijn. Daardoor zal het voor De Harmonie vrijwel onmogelijk zijn om de exploitatie in 2020 kostendekkend te krijgen zoals we regulier gewend zijn. Er ligt voor ons dan ook een grote uitdaging om met al onze expertise en creativiteit, ook in de nieuwe situatie van de anderhalve meter economie, met een passend programma te komen waarmee we invulling kunnen geven aan onze culturele en maatschappelijke opdracht.

Hoewel er op dit moment nog heel veel onduidelijk is over de periode vanaf september 2020, gaan we er van uit dat de schade bij De Harmonie tot het einde van 2020 in het slechtste geval kan oplopen tot ruim € 1.400.000. Deze schade zullen wij zonder aanvullende financiële ondersteuning vanuit de overheid niet kunnen dragen. Gelukkig is dit onderkend door de betrokken overheden. Op dit moment wordt al het mogelijke gedaan om de middelen te vinden die nodig zijn om het culturele icoon van Friesland en Leeuwarden open te houden. Wij hebben er vertrouwen in dat dit gaat lukken en wij zijn de Gemeente Leeuwarden zeer erkentelijk voor haar niet aflatende inspanningen in dit kader.

Namens het bestuur van Stichting Cultureel Centrum De Harmonie,

Marc Kuipers,
Voorzitter

Leeuwarden, juni 2020

Programmering

De Harmonie presenteerde in 2019 een breed, cultureel divers, en actueel programma waarin uiteenlopende doelgroepen zich konden herkennen. Hiermee voldeed De Harmonie aan de gemeentelijke opdracht om een breed aanbod te creëren voor een gevarieerd publiek; alles van musical, toneel en muziektheater, tot aan opera, klassiek en jeugdvoorstellingen, popcultuur tot cabaret. Na 2018, het jaar waarin Leeuwarden/Fryslân zich Culturele hoofdstad van Europa mocht noemen, bleek het voor Stadsschouwburg De Harmonie ook in 2019 mogelijk te zijn het succes en de erkenning in Friesland en daarbuiten vol te houden.

Wij hebben hierbij ingezet op een passende en consistente programmalijn, waarbij wij gerichte keuzes maakten tussen artistiek- en commercieel aanbod. Ook zijn wij nieuwe allianties en samenwerkingsverbanden met andere culturele en maatschappelijke partners aangegaan. Bij dit alles voelde het voor ons als vanzelfsprekend om een belangrijke bijdrage te blijven leveren aan de legacy-gedachte van LF 2018 en daarom hebben wij de versterking van het artistieke aanbod en het bereik van een bredere nieuwe doelgroep, die wij in 2018 in het bijzonder wisten te bereiken, in 2019 een vervolg proberen te geven. Hierbij speelde de substantiële verlaging van onze subsidie ons echter wel parten waardoor wij in 2019 in artistiek opzicht keuzes moesten maken waardoor wij minder spraakmakende (internationale) producties en festivals konden tonen dan we oorspronkelijk van plan waren.

- In 2019 waren er 324 voorstellingen en concerten in De Harmonie te zien waarmee wij 104.330 bezoekers wisten te bereiken, met een gemiddelde zaalbezetting van 322 bezoekers per voorstelling/concert
- In 2018 waren er 273 voorstellingen en concerten te zien met 86.664 bezoekers (exclusief de Strangers on Stage voorstellingen in het kader van LF2018), met een gemiddelde zaalbezetting van 317 bezoekers per voorstelling.

Conform de verwachting trok de populaire en meer toegankelijke programmering (de conventionele eenvoudige / onconventionele eenvoudige voorstellingen) de meeste bezoekers. Ook voor de meer artistieke programmering (de onconventionele complexe / conventioneel complexe voorstellingen) geldt dat het aantal bezoekers van 27.600 een mooie stijging liet zien.

En zo hebben wij in 2019, binnen krappe financiële kaders, maar met een uitgebalanceerd aanbod en door slimme marketinginspanningen, op zowel het gebied van programma-aanbod als van bezoekerscijfers een goed resultaat weten te behalen.

Wat was er te zien? Een greep uit het programma:

- De voorstelling 'AMADEUS' van het Nationale Theater i.s.m. OPERA2DAY was de officiële openingsvoorstelling van het seizoen 19/20, en een absoluut hoogtepunt. Deze grootschalige voorstelling die werd bekroond met Rony Awards en Olivier Awards vormde met een sterrencast met o.a. Mark Rietman, Sander Plukaard en Esther Scheldwacht en o.a. sopraan Lucie Chartin, in een indrukwekkend decor een zeer succesvolle aftrap van het seizoen. Bijzonder was ook dat 40 koorleden van het stedelijke operakoor Amadeus uit Leeuwarden meezongen in deze voorstelling. Samen met een live orkest op het toneel

en de sopraan Lucie Chartin kreeg het publiek in de AEGON-zaal dan ook een prachtig spektakelstuk gepresenteerd die in zijn aard een heel fraai voorbeeld was van hoe je op een professionele manier een brug kunt slaan tussen de absolute top en lokaal talent.

“Het waanzinnig knappe spel, Mozarts muziek en de rijk geschakeerde enscenering zijn genadeloos en van een kwellende schoonheid” - Trouw ★★★★★

***“Het acteerwerk is virtuoos en de satire op de nuffige culturele elite is raak”
- De Volkskrant ★★★★★***

“De monologen van Mark Rietman als Salieri kerven in de ziel” - De Telegraaf ★★★★★

- De voorstelling 'Single Camping' met Tjitske Reidinga, Peter Blok en Ilse Warringa zorgde voor een vrolijk slotnoot van het seizoen. Onder de noemer 'Flirten met de Wc-rol onder de arm' wisten de ras acteurs de harten van het publiek in De Harmonie te stelen.

Cabaret, musical en muziek

De Harmonie toonde in 2019 veel cabaretvoorstellingen. Zo waren de volgende voorstellingen allemaal uitverkocht: Bert Visscher (vier keer!), Peter Pannekoek, Henry van Loon, De Lama's, Erik van Muiswinkel, Rundfunk, Patrick Laureij, Brigitte Kaandorp, Theo Maassen en Arjen Lubach. Ook Soundos en Nienke Plas waren voor het eerst in De Harmonie te zien. Nienke Plas zorgde het afgelopen jaar voor een verkoop record! Binnen 15 minuten wist ze de zaal volledig uit te verkopen. Een onverwacht groot succes waren de Cabaret Cafés. Het is mooi om te zien dat met name jongeren de Cabaret Cafés goed weten te vinden.

Niet alleen cabaret deed het goed in 2019. Ook de grote muzikale shows en concerten wisten het publiek te boeien. Bijvoorbeeld De Edwin Evers Band, Queen The Music (een landelijke première), Pink Floyd Project XXL, Suzan & Freek, Ilse DeLange, De Dijk, Danny Vera en Waylon. Daarnaast was ook de eerste editie van Harmonie Unplugged een groot succes.

- Bijzonder in het rijtje met successen is 'Annie de Musical'. Deze musical van de Theateralliantie was maar liefst vier keer in De Harmonie te zien. Met een gemiddelde bezetting van 700+ bezoekers had De Harmonie landelijk het best bezette gemiddelde van alle theaters.

Muziektheater

De inzet vanuit De Harmonie om meer publiek bij muziektheater te betrekken werpt haar vruchten af. Orkater, dat in 2019 onder andere te zien was met de voorstellingen 'Guilty until Proven', 'Zeitgeber' en 'Konvooi', had in onze regio eerder moeite met het vinden van het juiste publiek. Acties en gerichte Social media campagnes maken nu echter dat hier beweging in lijkt te komen. Dit tot grote tevredenheid van Orkater waarmee de samenwerking erg goed is geworden. 'Lost Tango' van Via Berlin, Orkater en het Ragazze Quartet met Carel Kraayenhof was bovendien in een mum van tijd uitverkocht.

“Tangomuziek, dans en poëtische teksten vormen de ingrediënten van deze familietragedie en zuigen je vanaf minuut één in een melancholische sfeer waar je niet gemakkelijk weer uitkomt”

- De Telegraaf ★★★★★

Klassiek

Liefhebbers van klassieke muziek kwamen aan hun trekken met onder andere het Noord Nederlands Orkest, Nederlands Blazers Ensemble, Nederlands Kamerkoor, De Nederlandse Reisopera, Holland Baroque en Combattimento. En naast de serie van Dutch Classical Talent kreeg jong klassiek muzikalent uit de regio de kans ervaring op te doen bij onze vrij toegankelijke lunchconcerten, en verzorgde het Frysk Jeugd Orkest tijdens Moederdag een zeer fraai concert.

- Begin september 2019 bracht het 42-koppige Noordpool Orkest een bijzonder filmconcert in De Harmonie. In ‘WAD live’ stond een muzikale filmhommage aan de rauwe en pure schoonheid van de Nederlandse wadden centraal. Dirigent Reinout Douma bewerkte de muziek van Boy Edgar, en verteller en regisseur Ruben Smit zorgde voor de omlijsting. Met nog niet eerder vertoonde filmbeelden werd het publiek een nieuwe montage van de film gepresenteerd.

“Doorgaans dient muziek puur als begeleiding van een film, is zij ondergeschikt aan de beelden. Bij Wad Live, is de muziek minstens zo belangrijk. Geen underscore maar upperscore, zeg maar. Toch zit Douma’s veelkleurige arrangement de beelden nergens in de weg”

- Dagblad van het Noorden ★★★★★

- Veel bewondering ook kreeg pianiste Mariette Petkova. Chopin en Debussy stonden op haar programma. Het spel leverde lovende recensies op:

“In haar recital met werken van Chopin en Debussy combineert Marietta Petkova veelzijdigheid, spirituele diepgang en virtuositeit” - Leeuwarder Courant

Opera

De Harmonie ziet al een aantal jaren een toename in de bezoekersaantallen van opera. In de AEGON- zaal waren in 2019 gemiddeld zo’n 600 bezoekers te gast. Bijvoorbeeld bij ‘Eugen Onegin’ van Tsjaikovski of ‘Il barbiere di Siviglia’ van Rossini. Bijzonder is ook dat ‘Die tote Stadt’ van Erich Korngold (Nederlandse Reisopera), een opera die wat minder makkelijk toegankelijk is, bij ons publiek in zeer goede aarde viel.

Enkele recensies:

“Meeslepend, ontroerend, spannend, opwindend, bloedmooi” - Trouw ★★★★★

“Bloeiend in klank en kleur” - NRC ★★★★★

“Vocaal vuur van Daniel Frank” - De Volkskrant ★★★★★

- In 2019 was ook AquaSonic in De Harmonie te zien. De Deense groep Between Music moest in 2018 wegens ziekte helaas verstek laten gaan, maar in 2019 kon zij deze bijzondere opera ‘onder water’ toch nog presenteren. Samen met Explore the North presenteerden wij in 2019 dan ook alsnog dit zeer bijzondere programmaonderdeel uit LF2018.

“Er is een stevige vloer nodig om deze tanks van 10.000 liter te kunnen dragen”, vertelt Matthé Többen van Explore the North. De grote aquaria moeten ter plekke met water worden gevuld. De vijf muzikanten van Aquasonic zingen en spelen onder water, met een techniek die zij in tien jaar tijd, samen met instrumentmakers, wetenschappers en diepzeeduikers, wisten te ontwikkelen en te perfectioneren.

Toneel

Er waren prachtige en goede toneelstukken te zien zoals ‘Decemberdagen’ van Rudolphi Producties, #niksteverbergen van de Verleiders, en ‘De Waarheid’ met Huub Stapel en Johanna ter Steege.

- Met de voorstelling ‘Brave New World 2.0’ van het Noord Nederlands Toneel, Club Guy & Roni & Asko | Schonberg brachten we science fiction naar het theater in de regie van Guy Weizman (winnaar regie-prijs). Met 23 acteurs, dansers en musici zorgde regisseur Guy Weizman voor een actuele en moderne voorstelling die heel goed ontvangen werd bij een jonger publiek.

“De prikkelende inhoud, gecombineerd met het topensemble, maakt ‘Brave new world 2.0’ tot één van de meest intrigerende voorstellingen van dit theaterseizoen.”

- NRC Handelsblad ★★★★★

- Ras artiesten Arjan Ederveen en Jack Wouterse schotelde ons in 2019 opnieuw een bonte stoet aan personages voor. De voorstelling ‘ZIN’ was de afsluiting van een tragikomische trilogie over afscheid, vriendschap en de tijd die verstrijkt.

‘Zin’ is een toneelstuk-in-een-toneelstuk dat met bijna niets te vergelijken is

- De Volkskrant ★★★★★

- Uit de vele actuele voorstellingen was ‘GAS’ van Toneelgroep Jan Vos i.s.m. het Noord Nederlands Toneel ook een opmerkelijke publiekslieveling. De voorstelling bracht het verhaal over de gaswinning in de afgelopen zestig jaar en ging over de maatschappelijke catastrofe, verweven met een indringend familieverhaal. De voorstelling werd als één van de beste voorstellingen van het seizoen geselecteerd voor het Nederlands Theaterfestival.

- Met de voorstelling ‘En toen schiep God Mounir’, bracht Mounir Samuel een hedendaags scheppingsverhaal dat tot nadenken stemde, waarin tal van identiteiten (zoals kleur, afkomst en religie) werden afgepeld.

Mounir Samuel: *“Mijn werkelijkheid is sterker dan fictie. Ik bots voortdurend op de muren van onze hokjesgeest. Met deze voorstelling wil ik bereiken dat grenzen vervagen. Dat een moslim een kijkje krijgt in de christelijke keuken en andersom. Dat mannen na afloop hun vrouwelijkheid ervaren, vrouwen trots zijn op hun kracht en de mens diens gelaagdheid omarmt. Ik wil dat het publiek het eendimensionale identiteitsdenken doorbreekt.”*

Noordelijke gezelschappen

In de programmering bestaat er vanuit De Harmonie een warme relatie met diverse Noordelijke gezelschappen zoals Tryater en het Noord Nederlands Toneel (twee BIS-gezelschappen), en het stedelijke jongerentheatergezelschap Meeuw Jonge Theatermakers. De Harmonie doet voor deze gezelschappen een extra stapje. Wij zorgen er voor dat deze gezelschappen te allen tijde worden geprogrammeerd en geven hen extra aandacht en ondersteuning in het faciliteren van repetitieruimten en hulp bij de techniek. 2019 vormde daarbij geen uitzondering.

Een bijzonder wapenfeit is dat het jaar 2019 werd afgesloten met een door Tryater gemaakte familievoorstelling: Astrid Lindgren's 'Karlsson fan it dak'. Deze familievoorstelling was een coproductie met De Harmonie die maar liefst 19 keer speelde en waarmee we in gezamenlijkheid een breed publiek van 4300 mensen hebben bereikt. De voorstelling stond onder regie van Tatiana Pratley, de nieuwe artistiek directeur van Tryater. Het was voor het eerst dat het boek 'Karlsson van het Dak' van Astrid Lindgren (Zweedse kinderboekenschrijfster van onder andere Pippi Langkous) op het Nederlandse toneel werd gebracht. Een primeur dus in Nederland, én in De Harmonie, en dan óók nog in het Fries: Karlsson fan it dak. Wij zijn er heel trots op deze voorstelling in coproductie met Tryater tot stand kon worden gebracht en maken ons er sterk voor dat wij de komende jaren vaker met Tryater samen gaan werken.

Tatiana: *“Het was mijn droom om een grote kerstvoorstelling voor het hele gezin te maken in het Fries. Hoewel “Karlsson van het dak” voor veel kinderen een nieuw verhaal van Lindgren is, zie ik het als haar meest humoristische en magische werk over moed en zelfvertrouwen.”*

“Tryaterkryst fol optimisme” - Leeuwarder Courant ★★★★★

“Karlsson fan it dak verdient landelijke toer” - Friesch Dagblad ★★★★★

“De bêste Karlsson foar it bêste krystgefoel” - De Moanne

Jeugd- en jongerentheater

Wat toneel betreft presenteren wij ook een variëteit aan jeugd- en jongerengezelschappen op het podium. Waaronder een aantal grote zaalvoorstellingen van bijvoorbeeld Theater Rotterdam, het internationale gezelschap Air Play en ook theater van de Bis-gezelschappen zoals het Noordelijke jeugdtheatergezelschap Het Houten Huis, of NTjong, BonteHond, Het Laagland, De Toneelmakerij en DOX kregen een plaats in ons programma.

Zilveren Krekels in De Harmonie

De VSCD-Jeugdtheaterjury reikt jaarlijks de Zilveren Krekel uit. Dit zijn voorstellingen in de categorie 'meest indrukwekkende jeugdproductie'. Alle drie de voorstellingen waren ook in De Harmonie te zien. Het betrof de voorstellingen:

- Martin Luther King (8+) van Urban Myth,
- Motors (14+) van 155 en
- Het Verhaal van het Verhaal (8+) van Theater Artemis en het Zuidelijk Toneel

De jury over Martin Luther King: 'Een aangrijpende muziektheatervoorstelling met prachtig spel en muziek die pijnlijk duidelijk maakt dat de strijd van Martin Luther King nog even actueel is. Door de slimme regie worden we van toeschouwers deelnemers in een mars voor gelijke rechten.'

De jury over Motors: 'Stoer, flitsend, energiek maar ook kwetsbaar en ontroerend dat is Motors van 155. Dans en motorstunts worden afgewisseld met persoonlijke en kwetsbare verhalen over passies, angsten en onzekerheden. Zo ontstaat een enerverende voorstelling over identiteit, seksualiteit en machogedrag. Een totaalervaring waarbij alle zintuigen geprikkeld worden.'

De jury over Het Verhaal van het Verhaal: 'Wachten was nog nooit zo leuk als bij Het Verhaal van het Verhaal van Jetse Batelaan. Van oermens tot mediaster, waar ben je zonder verhaal? Fascinerende losse eindjes vormen de rode draad in een theaterbeleving die zich moeilijk laat navertellen maar die onweerstaanbaar is.'

Dans

In 2019 waren er in De Harmonie prachtige dansvoorstellingen te zien. Van modern tot klassiek. Van toonaangevende gezelschappen als Club Guy & Roni, Nederlands Dans Theater en Nicole Beutler Projects, tot de urban dansvoorstellingen 'Motors' van 155 en 'Between Us' van The Ruggedes.

- Trots zijn we op het Nationale Ballet dat met 'De Notenkraker' het publiek weet te raken. De ultieme kerstvoorstelling van een orkest en ballet dat al meer dan twee eeuwen kwaliteit laat zien. Tijdloos en klassiek. Mooi was ook de 'Pas de deux' van het Scapino Ballet en Michiel Borstlap. In een choreografie van Ed Wubbe en met live pianomuziek. Magie op het podium. Niet uitverkocht, maar wel uniek en gewaardeerd. "Witte clowns en subtiel pianospel", kopte de Theaterkrant terecht.

- Ook 'Unboxing Ballet' van Het Nationale Ballet | Junior Company was in 2019 een van de meest succesvolle dansvoorstellingen. Volledig uitverkocht. Volgens De Theaterkrant 'een slimme afwisseling van klassiek ballet met moderne dans'.

- Nicole Beutler Projects bracht met Metamorphosis een topprestatie. Deze dansvoorstelling was een sublieme crossover tussen dans, hedendaagse opera en beeldende kunst. De Harmonie wist met slimme marketinginspanningen een groot deel van het reguliere operapubliek naar deze uiterst uitdagende productie van choreografe en regisseur Nicole Beutler te brengen. Het was een spannende exercitie om deze doelgroep

met het werk van Beutler te confronteren, maar door het uitstekende vakwerk en de sublieme verbeeldingskracht, wist deze maakster haar nieuwe onervaren danspubliek toch met dit actuele Gesamtkunstwerk te overtuigen en te raken.

Talentontwikkeling en internationaal

De Harmonie maakt de weg vrij voor talent. Ook in 2019 was onze gehele programmering gelardeerd met presentatiemogelijkheden voor jong talent. Dit betrof programmering door alle kunstdisciplines heen, en varieerde van mogelijkheden voor starters tot aan mogelijkheden voor talent dat al een flink eind op weg is om de top te bereiken. In 2019 boden wij onder andere een podium aan:

- Meeuw Jonge Theatersmakers. In 2019 presenteerden wij de voorstelling 'Een nacht niet slapen', met maar liefst vier voorstellingen in De Harmonie. In de foyer was aansluitend een uniek en vernieuwend randprogramma ontwikkeld waarbij de jonge onderzoekers van Meeuw het publiek meenamen in een real life bordspel.

“De Harmonie is ons huistheater, we zouden niet anders willen” zegt Hilde Mulder de artistiek leider van het gezelschap. “Al onze reisproducties gaan er feestelijk in première en het is naast ons eigen gebouw een tweede thuis.”

- Dutch Classical Talent – Tour & Award is een promotietraject voor jong klassiek talent uit Nederland. Op basis van audities kiest een vakjury de finalisten die het Tour & Award-traject doorlopen. De deelnemers spelen in twaalf concertzalen van Nederland, waaronder De Harmonie. In 2019 stonden de volgende talenten in De Harmonie:

6 februari 2019 | Nuala McKenna, cello

27 maart 2019 | Pieter van Loenen, viool

23 oktober 2019 | Ramon van Engelenhoven, piano

Om een nieuw publiek voor de Dutch Classical Talent concerten te bereiken heeft De Harmonie een nieuw, modern podiumbeeld neergezet voor deze concertreeks. Zo creëerden we een uitstraling die past bij deze tijd en bij jong talent. Er is gewerkt met projecties en verschillende kleur- en sfeerbeelden die passen bij het optreden van de artiest. Deze lijn is goed ontvangen en is verder doorgezet in 2020.

Randprogrammering

Het randprogramma van De Harmonie omvatte in 2019 zowel onderdelen voor volwassenen als voor kinderen en liep door alle genres heen. Cursussen zoals 'Muziek uit Kerken en Kathedralen', 'Grote namen uit de Muziekgeschiedenis' en 'De magie van opera' door Rudolf Nammensma bijvoorbeeld of workshops en schminken voor kinderen en jongeren, maar ook inleidingen bij voorstellingen zoals de musical 'Op hoop van zegen' en balletvoorstellingen zoals 'Pas de deux' van Scapino Ballet Rotterdam & Michiel Borstlap, 'Broos' van Conny Janssen Danst, of bij toneelvoorstellingen met een inclusief thema zoals 'Brave new World' van Noord Nederlands Toneel, Club Guy & Roni & Asko|Schönberg.

De Zilveren Vork

De Harmonie vindt het van groot belang dat jong talent kansen krijgt zichzelf te presenteren in de concertzaal. Zo krijgt jong talent de kans om zich door te ontwikkelen en om zichzelf te laten zien en dat faciliteert De Harmonie graag. Daarom wordt jaarlijks De Zilveren Vork uitgereikt. Deze prijs wordt door de Vrienden van De Harmonie beschikbaar gesteld en is een stimuleringsprijs voor jong klassiek talent. Uit de vijf lunchconcerten die jaarlijks plaatsvinden wordt een winnaar gekozen. Een vakjury bepaalt samen met het publiek wie als beste uit de bus komt. De prijs bestaat uit een onderscheiding in de vorm van een zilveren vork en een geldbedrag van € 1.000.

In 2019 reikte directeur Marijke van der Woude De Zilveren Vork uit aan pianist Florian Verweij en tenor Sander de Jong

- Cabaret Café. In deze setting kunnen jonge, nieuwe (ook lokale) cabaretiers zich elk een half uur presenteren.

De Aegon Future Generation Award

Deelnemers maken daarbij kans op het winnen van de Aegon Future Generation Award. Deze onderscheiding geeft de winnaar het recht om het seizoen erop terug te keren in De Harmonie met een eigen programma en daarbij het prijzengeld van € 1.000 te investeren in de creatie of optimalisatie van de eigen show. Die van 2019 was Victor Luis van Es. Over hem zei de jury: "Victor is een nieuw, aanstormend en ontwapenend talent. Hij presenteerde de mooiste en meest gedurfde verhalen van de vier avonden Cabaret Café. Het zou ons niet verbazen als Victor Luis heel groot gaat worden".

- Try-out Café, een scratch night waar makers nieuw werk konden uitproberen (van theater tot cabaret, van stand up comedy tot spoken word, van singer-songwriters tot dans).

• Frysk Jeugd Orkest. Met drieëntwintig edities op de teller is het jaarlijkse Vader- of Moederdagconcert van het Frysk Jeugd Orkest een heel volwassen traditie in De Harmonie. In 2019 werden tijdens een feestelijk concert op zondag 16 juni de vaders in het zonnetje gezet. Eind 2019 is er een meespeelproject opgezet. Twaalf kinderen uit Friesland mochten meespelen in de voorstelling en kregen drie repetities aangeboden onder leiding van een speldocent/regisseur. Bij De Harmonie kwamen meer dan 80 aanmeldingen binnen, meer dan het dubbele van het aantal aanmeldingen bij andere theaters in Nederland.

- Het Nationale Ballet | Junior Company. Op 30 januari bracht De Harmonie de prachtige voorstelling 'Unboxing Ballet' van het Nationale Ballet | Junior Company op de planken. De getalenteerde dansers lieten hoogtepunten uit het twintigste-eeuwse ballet naast spiksplinternieuwe creaties aan een uitverkochte zaal zien. Jonge dansers die werden uitgedaagd door drie grootmeesters: George Balanchine, Kenneth MacMillan en Hans van Manen, maar ook door de 'crash course' in klassiek ballet van Eric Gauthier en door energiek, nieuw werk van de 23-jarige Charlotte Edmonds.

Internationaal en Legacy LF 2018

Tijdens het Culturele Hoofdstadjaar in 2018 heeft De Harmonie een onderscheidend aanbod kunnen realiseren met prachtige voorstellingen en veel bezoekers. Dit programma kon worden samengesteld met behulp van een extra budgetbijdrage van de organisatie LF 2018. Met de resterende baten uit dit LF2018-programma 'Strangers on Stage' is, conform de afspraken met de LF2018-organisatie, een bestemmingsreserve LF2028 gevormd, en met een bijdrage daaruit konden wij in 2019 de volgende voorstellingen realiseren:

- Agrupación Señor Serrano – Birdie op 14 februari 2019
- Kommil Foo – Oogst op 28 maart 2019
- Air Play – Acrobuffos op 12 oktober 2019
- Ook het festival voor jong regionaal en nationaal talent Stormram Meets The Fringe

keeg hierdoor vorm. Voor deze editie in 2019 ging STORMRAM een unieke samenwerking aan met het Amsterdam Fringe Festival. Hierdoor konden de bezoekers producties van de noordelijke collectieven zien en ook 'the best of the Fringe voorstellingen' uit Amsterdam. Dit leverde verbazingwekkende, gekke, experimentele, mooie, spraakmakende en bizarre producties op.

- Samen met Explore the North presenteerde De Harmonie: AquaSonic. De opera Between Music, was een opera onder water, met muziek vanuit immense aquaria, een concert zoals het klonk in Atlantis. Vijf muzikanten speelden en zongen in vijf grote watertanks en namen het publiek mee naar hun gewichtloze onderwaterwereld. De nieuwste productie van de Deense groep Between Music was zonder meer één van de meest ambitieuze, muzikale theaterprojecten van deze tijd. Voordat de bijzondere opera-onder-water vorm kreeg, werden ontelbare experimenten uitgevoerd. Samen met diepzeeduikers, instrumentenmakers en wetenschappers werkten de muzikanten tien jaar lang aan hun ultieme onderwaterdroom. De techniek om onder water te zingen werd geperfectioneerd en vanaf het moment dat AquaSonic in première ging, kreeg het gezelschap alleen maar juichende kritieken. Explore the North en Stadsschouwburg De Harmonie zijn er trots dat ze deze onwaarschijnlijke internationale ervaring in Leeuwarden konden presenteren.

Erkenning voor de programmering van De Harmonie

De Subsidie Reguliere Programmering (SRP) van het Fonds van de Podiumkunsten stelde De Harmonie in 2019 in staat om een aantal nieuwe makers een nieuw repertoire te programmeren, hetgeen een duidelijke artistieke verrijking van ons programma betekende. In de beleidsperiode 2016-2017 sprak De Harmonie de ambitie uit om met name in het gesubsidieerde aanbod te streven naar een hogere bezettingsgraad en naar meer impact en betrokkenheid. We hebben daarvoor veel in het werk gezet om publieksgroepen aan andersoortige programma's te verbinden en crossovers tot stand te brengen tussen genres en disciplines.

Het FriesStraatFestival

Sinds jaar en dag is het FSF een begrip in Leeuwarden en omstreken en binnen de programmering van De Harmonie is het een bijzondere eend in de bijt. Op verzoek van de Gemeente Leeuwarden is het festival in 2001 ondergebracht bij Stadsschouwburg De Harmonie. Hiermee wilde de Gemeente een vaste en stabiele uitvalsbasis voor het

festival garanderen. Het festival wordt per editie georganiseerd vanuit een kleine pool aan projectmedewerkers die op ZZP-basis voor dit festival worden aangetrokken. Het kernteam bestaat uit een projectleider (zakelijk), twee programmeurs (artistiek) voor het straattheater en de muziek, en een productie leider. Dit projectteam werkt op reguliere programmatische en inhoudelijke basis samen met De Harmonie. De artistieke en organisatorische eindverantwoordelijkheid van het festival berust dan ook bij de directie van De Harmonie. Ook faciliteert en ondersteunt De Harmonie het festival op diverse andere bedrijfsonderdelen. Zo is De Harmonie tijdens het festival de uitvalsbasis voor het festival en verzorgt De Harmonie de volledige financiële administratie en afrekening van het festival. Hiermee is De Harmonie feitelijk coproducent van het FSF en draagt daarmee substantieel bij in natura, waardoor het straatfestival mogelijk wordt gemaakt. Jaarlijks wordt iedere editie van het FSF mogelijk gemaakt door een groot aantal (200!) vrijwilligers.

Het festival draaide in 2019 haar 39e editie. In dit jaar waren er in totaal ruim 70 nationale en internationale acts te zien, met meer dan 150 optredens en circa 60.000 bezoekers.

Het festival heeft zich in de afgelopen jaren ontwikkeld van een oorspronkelijk lokaal georiënteerd amateurfestival, tot een hedendaags professioneel straattheaterfestival. Het festival is door haar opzet (vrij toegankelijk theater, dans en muziek op straat in het centrum van Leeuwarden, en werkend met een grote pool aan samenwerkingspartners en vrijwilligers) in al haar facetten ronduit 'inclusief' te noemen en weet daarmee een unieke plek te verwerven in Noord-Nederland.

Met gemiddeld 60.000 bezoekers in de stad heeft het festival een belangrijke economische spin-off doordat het flink bijdraagt aan de omzet van horeca en winkeliers in Leeuwarden. Uit publieksonderzoeken die door de Gemeente Leeuwarden in 2017 en 2018 zijn uitgevoerd, bleek dat in de afgelopen jaren dat de gemiddelde bezoeker van het straatfestival ongeveer € 36 tijdens zijn/haar bezoek in de stad uitgaf, wat neerkomt op ruim € 2 miljoen per editie. Het FSF ontvangt van de Gemeente Leeuwarden en de Provincie jaarlijks € 100.000 (50/50). Daarnaast verwerft het FSF externe gelden uit fondsenwerving en sponsoring. Jaarlijks bedraagt dit gemiddeld een bedrag van ongeveer € 130.000. Daarmee komt het totale beschikbare budget jaarlijks uit op zo'n € 230.000. De meeste voorstellingen van het FSF zijn gratis. Om een wat kostbaardere voorstelling uit het buitenland mogelijk te maken, wordt vaak een eigen bijdrage van het publiek gevraagd.

Het FSF heeft de ambitie om inhoudelijk verder door te groeien. Niet enkel door in te spelen op nieuwe ontwikkelingen, maar ook door daar actief een podium voor aan te bieden. Daarbij wil het FSF haar programma versterken en verdiepen, juist voor dat publiek dat wel van cultuur houdt maar daar niet vanzelfsprekend mee in aanraking komt. Het FSF wil voor deze doelgroep de cultuur dichterbij brengen, met straattheater dat juist hiervoor geschikt is. Met de achterliggende gedachte om mensen te laten proeven van een aanbod dat naar meer smaakt, zodat de eerste beleving een vervolg kan krijgen. Hiermee draagt het festival bij aan de ambitie dat in 2028 de hele mienskip, van jong tot oud, van arm tot rijk, met of zonder bijzondere achtergrond, als vanzelfsprekend betrokken is bij culturele activiteiten in Friesland en Leeuwarden.

Marketing

Harmonie Prijswinnaar 'Meest Gastvrije Theater van Nederland'

Het is mooi om te zien dat de reputatie van De Harmonie ook door professionals wordt onderschreven. Stadsschouwburg De Harmonie mocht zich namelijk in 2019 opnieuw 'Het Meest Gastvrije Theater van Nederland' noemen. Niet eerder in de geschiedenis lukte het een theater in Nederland om deze eer, afkomstig van de Kunstenbond, twee keer op een rij gegund te krijgen.

Toch was het niet alleen deze award die 2019 tot een mooi jaar heeft gemaakt. Het is ook gelukt om een flinke serie voorstellingen volledig uit te verkopen zoals; Hadewych Minis, Harmonie Unplugged, Tineke Schouten, Dikkie Dik, Bert Visscher, De Kleine Zeemeermin, Rundfunk, Maarten van der Weijden, Edwin Evers Band, It wie op in simmerjûn, Cabaret Café, Queen The Music, Meneer Monster, Ssst de tijger slaapt, Fred van Leer, Dribbel, Pink Floyd Project XXL, Arjen Lubach, Nienke Plas, Patrick Laureij, Peter Pannekoek, Henry van Loon, Oerknal Festival, De Lama's, Lost Tango, Erik van Muiswinkel, Susan & Freek, Nicole Beutler Projects, Ilse DeLange, De Formule 1 Show, Brigitte Kaandorp, The Dire Straits Experience (UK), De Dijk, Tryater, Het Nationale Ballet Odessa, Danny Vera, Theo Maassen en Waylon.

Totaal aantal bezoekers van De Harmonie

Het totaal aantal bezoekers van De Harmonie bedroeg in 2019 202.437. Dit betreft zowel bezoekers van het culturele aanbod als bezoekers van de zakelijke events. In totaal organiseerde De Harmonie in het jaar 2019 873 activiteiten.

In het jaar 2018 trok het totale aanbod 220.449 bezoekers (cultureel plus zakelijk). Het is goed om te constateren dat het totaal aantal bezoekers in 2019 slechts een lichte daling vertoonde ten aanzien van het topjaar waarin Leeuwarden/Friesland Culturele Hoofdstad van Friesland was en de stad werd overspoeld door heel veel nieuwe en extra bezoekers uit binnen- en buitenland.

- In 2019 waren er 475 culturele evenementen in De Harmonie te zien waarmee wij 125.177 bezoekers wisten te bereiken, met een zaalbezettingspercentage van gemiddeld 61%.

Deze culturele evenementen zijn te verdelen in 324 eigen voorstellingen en concerten en 151 overige culturele evenementen, waaronder inleidingen, cursussen, lunchconcerten en randprogrammeringsactiviteiten.

- De voorstellingen en concerten trokken 104.330 bezoekers
- De randprogrammering trok 20.847 bezoekers.

In 2019 betrof het aantal zakelijke verhuringen 398 events. Deze zijn onder te verdelen in zakelijke verhuringen en de meer maatschappelijke verhuringen. In totaal wist De Harmonie met de zakelijke events 77.260 bezoekers te bereiken (zie hoofdstuk Horeca & Events p. 28).

Het bereik

Het gemiddelde bezettingspercentage van de genres over geheel 2019 ziet er als volgt uit:

	Aantal voorstellingen / activiteiten	Totaal aantal bezoekers	Gemiddelde bezettingspercentage
Cabaret	66	25.981	74%
Comedy	6	1.866	68%
Culturele verhuring	24	6.521	46%
Cursus	20	751	60%
Dans	22	5.194	48%
Educatie	29	4.898	43%
Entertainment	14	5.489	72%
Festivals & Events	3	1.381	74%
Fries	4	1.686	96%
Inleiding	36	2.641	69%
Intern	6	1.120	65%
Jeugd & Familie	70	16.103	59%
Jongeren theater	9	1.362	65%
Klassiek	17	3.606	50%
Literair	7	478	51%
Musical	21	11.315	65%
Muziek	41	17.769	60%
Muziektheater	16	5.743	56%
Opera	8	2.740	50%
Randprogrammering	5	153	73%
Theatercollege	3	1.791	79%
Toneel	37	5.637	42%
Visueel theater	8	903	43%
Workshop	3	49	58%
Totaal cultureel	475	125.177	61%

De Harmonie online

Gegeven het feit dat 2018 het culturele hoofdstadjaar was, is het goed om te zien dat De Harmonie in 2019 het bezoek aan de website weet vast te houden. Het bezoek aan onze website is ten opzichte van 2018 iets teruggelopen, maar in vergelijking met 2017 en de jaren ervoor hebben we nog steeds een mooie oplopende lijn.

Jaar bezoek unieke bezoekers	Bezoek	Bezoek uniek
2017	528.000	318.000
2018	741.000	410.000
2019	640.000	360.000

Online verkoop en impact social media

Daarnaast hebben we veel volgers op ons Facebook kanaal, momenteel ruim 36.000. Gemiddeld bereiken we hiermee dagelijks(!) zo'n 7.500 personen. Landelijk blijft alleen Koninklijk Theater Carré ons nog de baas, maar als we in dit tempo ons blijven ontwikkelen is de verwachting dat we in 2021 landelijk het grootste bereik via Facebook zullen hebben. Via ons online adviesbureau SeeYou zet De Harmonie gericht in op online advertenties. Ook via Instagram zien we het aantal volgers groeien. Waar De Harmonie begin 2019 nog op 2.000 instagramvolgers stond, staat dit aantal eind 2019 op ruim 6.000. Het feit dat harmonie.nl en de Social media kanalen van De Harmonie steeds beter worden bezocht, is ook terug te zien in de verkoop van tickets. Ruim 73% van onze gasten koopt nu tickets online.

Online nieuwsbrieven

Meer en meer ziet de afdeling Marketing & Publiciteit dat onze nieuwsbrieven aanzetten tot directe verkoop van tickets. Dit is van toepassing op alle genres. Daarom versturen we verschillende nieuwsbrieven, met verschillende thema's, voor verschillende doelgroepen. Voor elke doelgroep maken we een specifieke adreselectie uit onze database met ruim 80.000 mailadressen. In 2019 zijn zo'n 540 nieuwsbrieven verstuurd, te verdelen in:

- De wekelijkse algemene nieuwsbrief
- Uitgelichte nieuwsbrieven met een speciale uitgelichte voorstelling
- Uitgelichte thema/genre nieuwsbrieven
- Servicemails voorafgaande aan de voorstelling

- Wijziging of annuleringsmails

Over het algemeen kunnen we zeggen dat de (after)mails naar cabaretpubliek goed werken. Ook dans en muziek zijn genres waarbij nieuwsbrieven goed scoren. Het percentage ontvangers dat deze nieuwsbrieven opent, ligt zo tussen de 45% a 55% en doorklikken tussen 5% en 16%. Dat is een hoge score voor mailings.

De Harmonie heeft nu zo'n 15.000 inschrijvingen voor de wekelijkse nieuwsbrief. In deze mailing geven we een overzicht van de voorstellingen die de komende 10 dagen te zien zijn. Dit vullen we zo nu en dan aan met specifieke nieuwtjes. Aangezien het de laatste jaren een trend is geworden dat onze gasten op een steeds later moment beslissen om naar een voorstelling te gaan, is het fijn om te zien dat een degelijke grote groep mensen een overzicht ontvangt van voorstellingen die op korte termijn in De Harmonie te zien zijn. Het percentage ontvangers dat deze mailings opent, bedraagt zo'n 25-30% en zo'n 3-6% klikt vervolgens door.

Print

De Harmonie heeft in maart 2019 een Gouden toegift uitgebracht, in juni volgde de nieuwe Harmonie Agenda 19/20 (twee verschillende versies waarbij De Vrienden een speciale collectors edition ontvingen met een hardcover met banderol), de Educatie Agenda en de Harmonie Zakelijk Agenda. In september volgden nog de Klassieke Agenda en de 'UIT in Huis' krant (in samenwerking met Kunstkade, andere Dolci-leden en NDC). De release van de Harmonie Agenda (en daarmee het nieuwe programma voor het seizoen 19/20) is middels een postercampagne en online campagne verder versterkt. Vlak voor de zomer kon Stadsschouwburg De Harmonie laten weten dat er al een kleine 30.000 tickets voor het nieuwe seizoen waren verkocht. Ook de Vriendenpreviewavond was voor het eerst volledig uitverkocht, wat een mooie indicatie van het succes was.

Mijn Harmonie

Online bestellen kon vanaf de lancering van de programmering voor 19/20 eenvoudiger dan ooit. Zeker met de mogelijkheid om nu via harmonie.nl zelf een eigen bestelprofiel aan te maken. Zo konden gasten niet alleen makkelijk bestellingen in een bestelmandje plaatsen, het was ook mogelijk favorieten op te slaan en zo een wensenlijst te creëren, en deze te delen met je vrienden of familie. Zo behielden gasten het overzicht en konden zij elkaar inspireren. Daarnaast was het voor onze gasten makkelijk om alle informatie over de geboekte voorstellingen te bekijken, tickets te printen of te downloaden en de persoonlijke gegevens te beheren. Voor de afdeling Marketing & Publiciteit was het ook mogelijk om via 'Mijn Harmonie' exclusieve aanbiedingen te doen en onze gasten te attenderen op bijzondere highlights.

Uit in Huis

In 2019 kon er geen Uitfestival in de Prinsentuin plaatsvinden. Daarom hebben wij een nieuwe versie van het Uitfestival bedacht waaruit 'Uit in Huis' is ontstaan. De gezamenlijke culturele instellingen zoals Neushoorn, d'bieb, De Harmonie en het Fries Museum, aangevuld met onder meer ateliers en galerieën, stelden hierbij hun 'huis' open. Het initiatief is georganiseerd door

De Harmonie i.s.m. alle Dolci instellingen en bleek een enorm succes. Bijna 2000 mensen kwamen langs in De Harmonie bij deze feestelijke opening van het nieuwe culturele seizoen. Er waren o.a. optredens van: Jim Bakkum, The BlueBirds, een Annie- cast met Broadway-ster Willemijn Verkaik. Ook Tryater en Meeuw waren op deze dag te gast in De Harmonie.

Harmonie en Arriva gaan een samenwerking aan

De Harmonie en Arriva zijn vanaf november een sponsor-samenwerking aangegaan. Vijf knalrode bussen reden vanaf die maand geheel in Harmoniestijl door het noorden. Op de bussen stonden verschillende voorstellingen groot uitgelicht. Zo kon je zomaar BN-ers zoals Ali B, Jim Bakkum, Ilse DeLange, Alex Klaassen en Ellen ten Damme langs zien rijden

De Harmonie inclusief

De Harmonie wil dé ontmoetingsplek van Leeuwarden zijn waar een breed en divers publiek geniet van een diverse en veelkleurige programmering. Omdat wij vinden dat zoveel mogelijk mensen in aanraking moeten kunnen komen met kunst en cultuur, staan wij dan ook voor een inclusieve programmering en een inclusief bereik, waar drempels zoveel mogelijk worden vermeden, en de deur naar een gevarieerd publiek wijd openstaat. Inclusiviteit is voor ons, zeker in onze regio, meer dan alleen het bereiken van mensen met een andere, internationale achtergrond. Mensen van alle leeftijden moeten bij ons in contact kunnen komen met podiumkunsten. Vooral ook inwoners van Friesland en Leeuwarden die niet vanzelfsprekend in aanraking komen met kunst en cultuur of inwoners van Leeuwarden met kleine inkomens, gehandicapten, ouderen, LHBTQI+, werkzoekenden, etc. willen we in dit verband aandacht geven.

Theater Inclusief

De Harmonie was daarom ook in 2019 één van de 19 partners van het landelijke stimuleringsprogramma Theater Inclusief. Dit is een programma waarin verschillende theaters en gezelschappen samenwerken aan een diverse en inclusieve aanpak en werkwijze. De Harmonie organiseerde daarvoor bijvoorbeeld de volgende activiteiten:

Fair Saturday voor de LHBTQ gemeenschap

Op 30 november, Fair Saturday, programmeerde De Harmonie de voorstelling 'Love' door Club Guy & Roni. 'Love' werd met 500 bezoekers de beste bezochte voorstelling van Guy & Roni in De Harmonie ooit. Het thema was dan ook zeer toepasselijk voor Fair Saturday. De Harmonie was hiermee de eerste schouwburg in Nederland die meedeed aan het internationaal bekende fenomeen dat Fair Saturday wereldwijd is

★★★★★

“...tegelijkertijd herken je de strakke hand van Haver en Weizman. Opvallend dansant deze keer, met krachtig ensemblewerk en meeslepende solo's en duetten”
- Dagblad van het Noorden

Vier Het Leven

Gelukkig weet De Harmonie de oudere doelgroep ook nog altijd goed te bereiken, niet in de laatste plaats door de samenwerking met Stichting Vier Het Leven. Samen met de vrijwilligers van Stichting Vier Het Leven organiseert De Harmonie een goede heen- en terugreis naar ons theater met behulp van vrijwillige chauffeurs. Op deze manier kan het wat oudere publiek dat moeite heeft met autorijden, toch naar het theater. In 2018 bezochten 253 gasten via Vier Het Leven 37 verschillende voorstellingen. In 2019 waren dat er meer dan twee keer zo veel. Maar liefst 581 gasten bezochten 56 verschillende voorstellingen.

Komt Het Zien!

Stichting Komt Het Zien! maakt theaterbeleving mogelijk voor mensen die blind of slechtziend zijn. Na het succes van Tipping Point in 2018 waren AMADEUS van het Nationale Theater i.s.m. OPERA2DAY en 'Raze om protters' van Tryater in 2019 te volgen met de blindentolk van Komt Het Zien!

Voorafgaand aan de voorstelling kon men kennismaken met het decor, kostuums en de (stemmen van de) acteurs. Tijdens de voorstelling beschrijft de blindentolk wat er op het toneel gebeurt.

“Geweldig, ik heb eindelijk eens theater kunnen 'zien'.”

“Ik zie geen steek en toch heb ik alles gezien.”

Theater Educatie Programma

Kinderen tot 12 jaar kwamen in 2019 in aanraking met theatereducatie door het Kunstmenu van Kunstkade én verschillende workshops bij de voorstellingen. Hiermee bereikt De Harmonie ruim 2200 kinderen. Naast het reguliere jongerenaanbod organiseert De Harmonie in 2019 voor jongeren (vanaf 12 jaar) de Art Trip, de interactieve Theatergame (i.s.m. studenten Docent Theater van NHL Stenden) rondleidingen, schoolvoorstellingen en lesprojecten. Uiteindelijk bereikte De Harmonie zo 3500 jongeren via het theatereducatieprogramma. Ook de docenten reageren positief op dit resultaat:

Johan Siemensma (docent Leeuwarder Lyceum): “Leerlingen komen tijdens Art Trip in aanraking met allerlei vormen van kunst en cultuur op voor hen vaak nieuwe plekken in de stad, met als kloppend hart De Harmonie.”

De Theatrale rondleiding (ook in samenwerking met studenten Docent Beeldende Kunsten en docent Theater van NHL Stenden) wordt aangeboden als programmaonderdeel binnen Kunstmenu Leeuwarden en als zeer positief, educatief en vernieuwend ervaren door leerlingen, leerkrachten en cultuurcoaches. Volgens de leerkrachten is deze activiteit één van de toppers uit het Kunstmenu.

Kikker schoolvoorstelling	14 – 16 januari 2019	1720 leerlingen
Theatrale rondleiding	17 – 20 juni 2019	283 (4 dagen vol)
Art Trip (Motors-155)	24 september 2019	907 leerlingen
Theatergame	31 oktober 2019	120 (uitverkocht)

Jeugdfestival Oerknal

Oerknal Festival (in 2016 gestart onder de naam Oerlol) is het jaarlijks terugkerend educatieve theaterfestival voor kinderen van 4 tot 12 jaar. Het is een knipoog naar Oerol dat in dezelfde periode als dit festival plaatsvindt. Met diverse voorstellingen en activiteiten op verschillende locaties in De Harmonie worden kinderen, ouders, familie en/of verzorgers een hele middag ondergedompeld in cultuur en theater. Oerknal richt zich op alle sociale lagen binnen Leeuwarden. De prijs voor het festival is met € 9,50 laag te noemen.

In 2019 was Oerknal met als thema Dino's voor het eerst volledig uitverkocht. Dit resultaat is behaald dankzij het opbouwen van een merknaam, het juiste publiek en natuurlijk dankzij de extra marketinginspanning (online en offline). Met dank aan de Rabobank hebben we het maximale uit het festival kunnen halen. Daarnaast konden we 100 mensen van de Voedselbank uitnodigen het event gratis bij te wonen. Rabobank heeft aangegeven Oerknal de komende jaren te willen blijven ondersteunen. En ook De Vrienden van De Harmonie zullen Oerknal jaarlijks steunen.

Met de voorstelling Jurassic Revenge en uiteenlopende activiteiten in de Arriva foyer was Oerknal 2019 een waardige afsluiter van het jeugdtheaterseizoen 18/19.

Oerlol	18 juni 2016	348
Oerlol	17 juni 2017	147
Oerknal	16 juni 2018	258
Oerknal	23 juni 2019	578 (uitverkocht)

Participatie / Beer meespeelproject

Voor de voorstelling 'Beer' is eind 2019 een meespeelproject opgezet. Twaalf kinderen uit Friesland mochten meespelen in de voorstelling en kregen drie repetities aangeboden onder leiding van een speldocent/regisseur. Bij De Harmonie kwamen meer dan 80 aanmeldingen binnen, meer dan het dubbele dan wat de andere theaters in Nederland binnenkregen voor het meespelen bij deze voorstelling in hun theater. Dankzij een bijdrage van de Vrienden van De Harmonie konden de 12 uitgekozen kinderen kosteloos deelnemen aan de lessen en uitvoering van de voorstelling.

Brownies & Downies

In het kader van Burendag 2019 heeft De Harmonie contact gezocht met 'onze burens' van 'Brownies & Downies'. Hieruit is een samenwerkingsvorm ontstaan waarbij de Brownies & Downies bij geselecteerde voorstellingen meedraaien in de horeca van De Harmonie. De eerste succesvolle try-out was bij een avondvoorstelling van Johnny de Mol in september 2019 waarbij de 'Kanjers' hebben geholpen in de garderobe, achter de bar, bij de kaartcontrole en zelfs de bloemen op het podium hebben overhandigd.

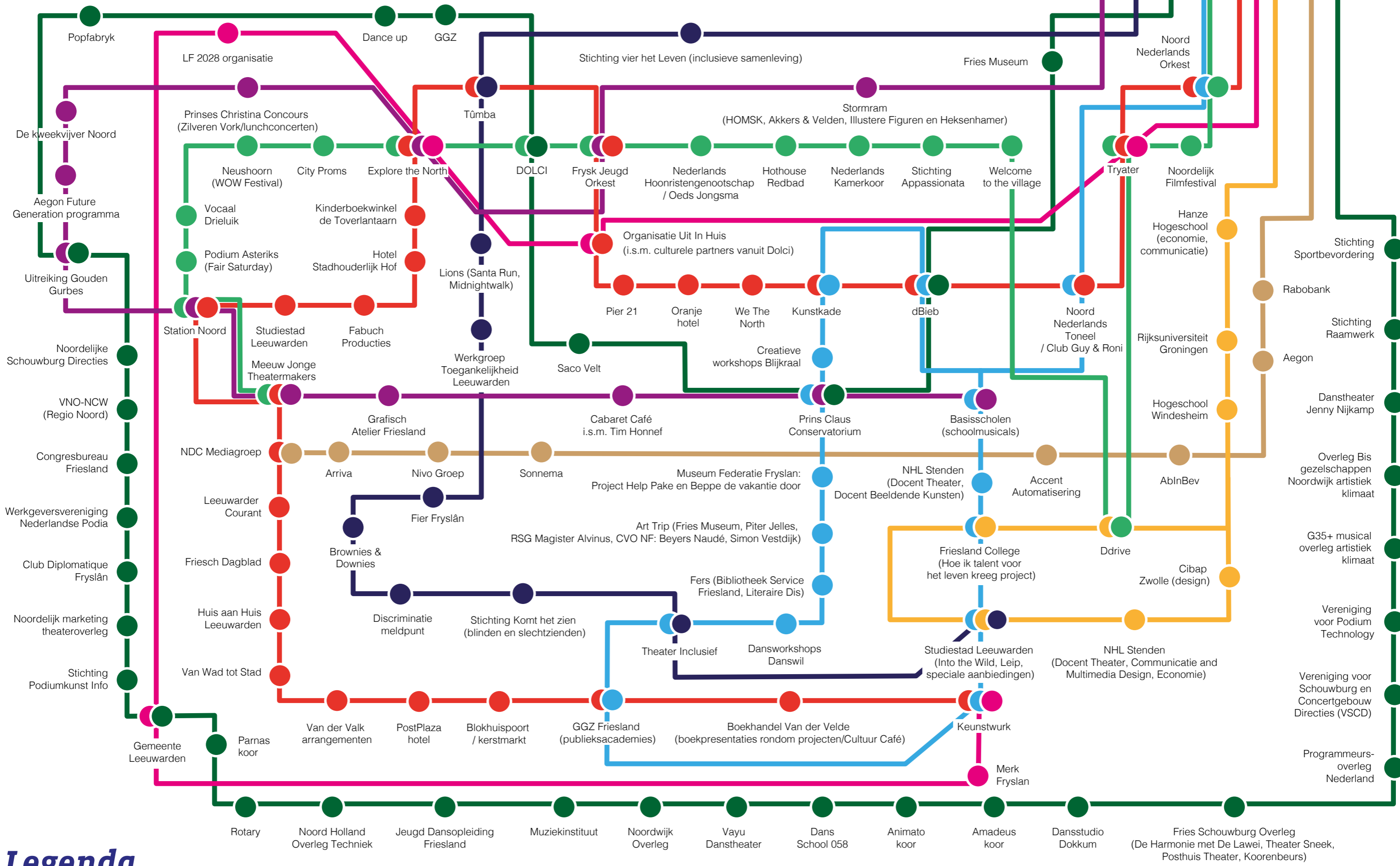
Kinderdirectie

De Harmonie Kinderdirectie begon in 2019 echt vorm te krijgen. De kinderdirectie praat mee over het beleid en de programmering. Hoogtepunt van de Kinderdirectie was de aanwezigheid van Amir Issa in juni 2019 bij het Jeugdjournaal op de nationale TV. Natuurlijk sprak hij over

zijn rol in de Harmonie Kinderdirectie, maar ook over het feit dat hij als directeur natuurlijk een mooi zakelijk pak moet hebben. Het jeugdjournaal kwam hiervoor naar Leeuwarden en filmde Amir in De Harmonie.

Netwerk van samenwerkingspartners

De Harmonie

Legenda

- **Artistiek klimaat:**
Co-produceren en programmeren
- **Educatie & participatie**
- **Legacy LF 2028**
- **Publieksbereik**
- **Inclusieve samenleving**
- **Talentontwikkeling**
- **Stages & werkervaring**
- **Expertise deling, lobby en publiekswerk**
- **Sponsoren**

Horeca & Events

De afdeling Horeca & Events heeft opnieuw laten zien wat de mogelijkheden zijn in De Harmonie op het gebied van de zakelijke markt, de verschillende samenwerkingsverbanden, festivals en maatschappelijke initiatieven.

We zijn trots op onze maatschappelijke bijdrage en het podium dat we kunnen bieden aan verschillende gezelschappen. Door de magie van het theater en de diversiteit en flexibiliteit van het team hebben we evenementen kunnen realiseren die de verwachtingen overtroffen.

Een aantal highlights uit 2019

Zakelijk

In 2019 vonden er 398 zakelijke evenementen plaats in De Harmonie, met een bezoekersaantal van 77.260. Met deze aantallen hebben we onze doelstelling overtroffen. De opdrachtgevers zijn zeer divers en we zijn trots dat de zakelijke markt steeds vaker kiest voor De Harmonie als locatie.

Ons zakelijke programma draagt financieel bij aan de bedrijfsvoering en voor onze opdrachtgever is De Harmonie een unieke locatie aangezien we cultuur uitademen en daardoor een onderscheidende locatie zijn in Friesland. Afgelopen jaar is dan ook vooral geïnvesteerd in kwalitatieve groei.

Een aantal voorbeelden van onze zakelijke verhuringen

CAP conferentie

Stadsschouwburg De Harmonie bruide weer volop met veel internationale gasten die het meerdaags CAP congres bezochten

DIVOSA congres

Het voorjaarscongres Divosa. Divosa is de vereniging van gemeentelijke directeuren in het sociaal domein. De leden werken bij een gemeente op het terrein van werk, inkomen, participatie, jeugd, welzijn en zorg. De ruim 500 bezoekers die we twee dagen in De Harmonie mogen ontvangen worden volledig begeleid en ontzorgd.

25 Jaar ROC de Friese Poort

Een groot jubileum met een Italiaans diner in verschillende zalen aan lange tafels voor 1000 gasten, vervolgens een dansfeest met DJ en BBB in de Arriva foyer.

Wetusus congres

Al meer dan 10 jaar kiest Wetusus voor De Harmonie als locatie voor hun grote jaarlijkse congres. In De Harmonie weten ze dat het altijd goed voor elkaar komt en eventuele problemen snel worden opgelost.

NVPC congres

Tweedaagse najaarsvergadering voor plastisch chirurgen met een uitgebreid programma in de Rabobank zaal, een beursvloer en luxe lunch in de Arriva foyer.

STURA Winterball

Voor de 14de editie van het STURA Winterball was wederom gekozen voor De Harmonie. In alle zalen feesten & dansten deze avond en nacht ruim 1300 studenten van NHL Stenden Hogeschool. Ieder jaar zijn we als afdeling Horeca & Events op zoek naar een passende bijdrage om de beleving en kwaliteit te vergroten. Dit jaar hebben we o.a. met groot succes hardcups ingezet voor de drankjes. Het event kreeg hierdoor meer allure doordat het veel netter bleef. Daarnaast hebben we een forse besparing kunnen doen op het plasticverbruik, doordat we geen 12000 plastic bekertjes hoefden weg te gooien! Een mooi voorbeeld van duurzaam ondernemen.

Noordelijk Film Festival

De Harmonie is al 40 jaar de hoofdlocatie van het festival met ruim 25.000 bezoekers. Een week lang staat alles in het teken van film en is er ruimte voor talentenontwikkeling. Jonge filmmakers krijgen de kans om werk te laten zien en dingen mee voor de Film Kick prijs of een Noorderkroon award

Een aantal producties geïnitieerd door De Harmonie

Blues Festival

In 2019 vond alweer de 4e editie van het Bluesfestival plaats. Een jaarlijks festival op de 3e vrijdag in november waarbij De Harmonie nationale en internationale bluesbands een podium biedt. Ook is er ruimte voor lokale initiatieven en aanstormend talent. Zo vinden er jamsessies plaats tussen professionals en jonge talenten en worden er optredens verzorgd door leerlingen van het Gitaarinstituut. Naast een avondvullend hoofdprogramma in De Harmonie waarbij grote internationale namen op het podium staan, is er samenwerking met Neushoorn en café Scooters. Zij bieden een Blues voor- en na-programma op hun eigen locatie.

Ook dit jaar zagen we een groei in het aantal bezoekers. Van 450 in 2018 naar 640 bezoekers in 2019. Erg opvallend is de gevarieerdheid van onze gasten. Blues is in opkomst (revival), we zien daarom een afwisseling in het bestaande Blues liefhebberende publiek met de jongere geïnteresseerden. Ook vinden er steeds meer kruisbestuivingen tussen de gevestigde blues artiesten en jonge talenten plaats. Een mooie ontwikkeling waar we voor de toekomst kansen zien.

Het Grote Meezingfeest

In september 2019 vond het Grote Meezingfeest plaats. Een feest met grote Nederlandse artiesten afgewisseld met Leeuwarder talent binnen het Hollands talige genre. De avond trok ruim 550 levenslied-liefhebbers. De gasten genoten en de goede sfeer werd erg gewaardeerd. De avond werd veelal bezocht door bezoekers die de drempel van theater soms iets te hoog vinden. We zijn blij dat De Harmonie o.a. hiermee een schouwburg voor een breder publiek kan zijn.

Een aantal voorbeelden van onze maatschappelijke initiatieven

Schoolmusicals

De Harmonie biedt de ruimte voor basisscholen om de eindmusical in het theater op te voeren. Afgelopen jaar hebben maar liefst 10 scholen gebruik gemaakt van De Harmonie. Voor de kinderen een unieke ervaring en voor veel kinderen een eerste kennismaking met het theater.

Dansscholen

Veel verschillende dansscholen komen in De Harmonie om te repeteren en op te treden. Dansscholen zoals 058, Dokkum, Urban Ras, Friesche balletschool, JDof, Vayu, Dance up en Maesam zijn veel in De Harmonie te vinden.

Horeca

De horeca in De Harmonie is volledig in eigen beheer. Hierdoor kunnen we in ons theatercafé, de verschillende bars en onze artiestenfoyer de gastvrijheid bieden die aansluit bij de kernwaarden van De Harmonie.

Met ons theatercafé kunnen we onze gasten een volledige avond uit bezorgen, in een fijne ambiance en met een wisselend menu.

Première/ dernière

De Harmonie heeft ook in 2019 weer een aantal premières en dernières mogen organiseren. Goede afstemming voor de afdeling Horeca & Events is van belang om “randprogrammering” zoals feestelijke ontvangsten goed te laten verlopen zodat andere producties kunnen doorlopen zonder enig oponthoud of belemmering. Een mooi voorbeeld was het premièrefeest van Karlsson fan it dak. Een prachtige bijeenkomst in de Arriva foyer, waarbij tegelijkertijd een andere productie plaatsvond in de AEGON-zaal (Theo Maassen) met ruim 980 gasten. De samensmelting van beide publieksstromen zorgde voor een fantastische sfeer in de foyer waardoor De Harmonie schitterde.

Techniek & Facilitair

Na het 'jubeljaar' 2018, was 2019 vooral het jaar van het vooruitkijken. Veel apparatuur en infrastructuur stamt uit de tijd van de bouw van De Harmonie en was dringend aan vervanging toe. De wereld om ons heen verandert snel. We hebben de tijd genomen om hierin de juiste keuzes te maken. Keuzes die toekomstbestendige resultaten moeten opleveren, zodat het geld goed wordt besteed. Een aantal grote vervangingstrajecten zijn bijvoorbeeld: dimmerinstallaties, schijnwerpers, geluidssystemen en de theaterdoeken op de tonelen. Dat vergt investeringen waar grote bedragen mee zijn gemoeid. Deze investeringen staan op de planning voor 2020, maar moeten worden afgewogen in de context van de huidige ontwikkelingen omtrent het coronavirus. Dit geldt ook voor de vervanging van de tribune van de Accent-zaal.

Onderhoud

Door de drukke agenda in 2018 zijn vele gebouw gebonden onderhouds -en vervangingswerkzaamheden naar de zomer van 2019 doorgeschoven. Een lang gekoesterde wens om de Rabobank-zaal en de Aegon-zaal te voorzien van koeling is in vervulling gegaan. Er is een begin gemaakt met de vervanging van de regelkasten voor het klimaatbeheersingssysteem. Onder andere de vervanging van de zijtoneelvloeren en de revisie van de vrachtwagenheffer zijn afgerond.

Het vijfjarentraject van de implementatie van de LED verlichting nadert langzaam zijn voltooiing. We kunnen terugkijken op een succesvolle samenwerking met de Gemeente Leeuwarden als het gaat om de gezamenlijke uitvoering van onze onderhoudsplicht.

Veiligheid

Na een zorgvuldige voorbereiding en het doorvoeren van enkele verbeteringen op het gebied van de installaties, bouwkundige aanpassingen en het opnieuw opzetten van de BHV-organisatie, heeft de keuring van een onafhankelijke instantie en de Gemeente Leeuwarden een positief oordeel opgeleverd. Veiligheid van onze gasten en medewerkers heeft voor De Harmonie de hoogste prioriteit.

ICT

De ontwikkelingen op ICT gebied gaan nog steeds snel. Op dit gebied heeft De Harmonie een professionaliseringslag gemaakt door beleid, taken en verantwoordelijkheden opnieuw vast te stellen.

De vervanging van de infrastructuur van (draadloze) netwerken is in 2019 voltooid. Zowel switches, wifi accespoints als alle bekabeling in het gehele gebouw zijn volgens de meest actuele standaarden vervangen.

Hierdoor zijn we nu zowel in organisatorisch als in technisch opzicht goed voorbereid op de toekomst.

Green Key

Ook in 2019 mochten we wederom het Green Key gouden certificaat in ontvangst nemen. Een waardering voor de inspanningen om het gebouw en de organisatie verder te verduurzamen. Dat zien we ook terug in het energieverbruik. In navolging op 2018 konden we opnieuw een besparing van het gas en het elektriciteitsverbruik van ca. 15% realiseren (t.o.v. het gemiddelde van de afgelopen tien jaar).

Financiën

Exploitatie 2019

De Harmonie sloot het boekjaar 2019 af met een veel minder groot verlies dan oorspronkelijk begroot. Met ingang van 2019 verviel de jaarlijkse extra gemeentelijke bijdrage van € 300.000. Deze bijdrage ontvingen wij na langdurig aandringen bij de Gemeente naar aanleiding van de knelpunten die ontstonden door de crisis in 2010. Pas in 2013 ontving De Harmonie voor het eerst € 300.000 extra waarmee wij gedurende vijf jaar in staat werden gesteld het niveau van de programmering op peil te brengen. Helaas verviel deze bijdrage weer per 2019 en daardoor werd voor 2019 in eerste instantie een verlies begroot van € 298.500. Door een scherp afgewogen programma, goede bezoekersaantallen, succesvolle commerciële verhuur, een incidentele nagekomen bate uit LF2018 en indexatie van de gemeentelijke subsidie wist De Harmonie dit begrote verlies uiteindelijk aanzienlijk te beperken; de totale baten in 2019 bedroegen € 7.353.333. In 2018 bedroegen de totale baten: € 8.989.803. De gemeentelijke subsidie ad € 3.199.688 maakt hier 44% van uit (2018: € 3.430.000, 38%).

Door strenge sturing, slim ondernemerschap en kostenbeheersing is het gelukt het verlies over 2019 terug te brengen tot € 28.402, zijnde het exploitatieresultaat (€ 99.836) minus de op basis van het meerjarenonderhoudsplan noodzakelijke dotatie aan de egaliseringsreserve voor onderhoud en afschrijvingen (€ 128.238).

Eigen vermogen

Als gevolg van het succesjaar 2018, waarin we een positief resultaat behaalden van € 258.110, hadden wij begin 2019 een positief eigen vermogen van € 309.673. Dit was een aanzienlijk hogere vermogenspositie dan in een lange reeks van jaren daarvoor. Dit eigen vermogen was derhalve ruim voldoende om het verlies van 2019 te dekken. Na verwerking van het verlies van 2019 resteert ultimo 2019 een eigen vermogen van € 281.270. Van dit eigen vermogen is € 81.807 niet vrij besteedbaar, dit betreft de bestemmingsfondsen LF2028 (€ 69.952) en De Nieuwe Ruiters (€ 11.855).

Solvabiliteit en liquiditeit

De solvabiliteit (eigen vermogen / balanstotaal x 100%) nam in 2019 af van 7,4% tot 6,7%. Ten behoeve van een robuuste bedrijfsvoering achten wij een solvabiliteit van ca 30% wenselijk. Echter, binnen de huidige begrotingskaders zien wij geen mogelijkheid om het eigen vermogen te laten aangroeien tot dit gewenste minimum. Hierdoor zijn wij in geval van een exploitatietekort al snel afhankelijk van aanvullende subsidie door de Gemeente.

De liquiditeit van De Harmonie, de mate waarin wij aan onze lopende betalingsverplichtingen kunnen voldoen, is op dit moment prima: de current ratio (liquide activa + vlottende activa) / kort vreemd vermogen) bedroeg ultimo 2019: 1,5 (ultimo 2018: 1,5). Dit is vooral te danken aan twee specifieke oorzaken. Ten eerste het feit dat de liquide middelen die zijn gereserveerd ten behoeve van de uitvoering van het meerjarenonderhoudsplan van het pand (huurdersdeel) en de inventaris op de balans van De Harmonie staan. Ten tweede aan het feit dat wij per balansdatum beschikken over een groot bedrag aan vooruitontvangen recettegelden (ultimo 2019: € 1.179.421)

Bij de beoordeling van de balans van De Harmonie moet wel bedacht worden dat het theaterbedrijf een seizoen kent dat loopt van september tot en met juni, terwijl het boekjaar van de stichting loopt van 1 januari tot en met 31 december. Dit afgrenzingsmoment heeft een groot effect op de stand van met name de kortlopende vorderingen en schulden.

Risicomanagement (regulier)

De Harmonie brengt gestructureerd de interne en externe risico's in kaart die haar exploitatie negatief kunnen beïnvloeden. Voor zover die risico's niet gemitigeerd kunnen worden middels adequate beheersingsmaatregelen, bepalen bestuur en directie of de betreffende risico's geaccepteerd kunnen worden of vermeden moeten worden:

Risicogebied	Risico	Beheersingsmaatregelen
Cultureel	Cultureel aanbod niet kwalitatief genoeg	Borgen van kennis en kunde middels programmeringsteam
Cultureel	Niet voldoen aan de gemeentelijke opdracht	Gespecificeerde subsidiebeschikking, periodiek bestuurlijk overleg, verantwoording middels jaarverslag en gecontroleerde jaarrekening, formele jaarlijkse subsidieafrekening
Veiligheid	Bezoekersveiligheid niet geborgd	Aanstelling van bedrijfshulpverleners en ploegleiders, adequate vluchtwegen, periodieke oefeningen, etc.
Veiligheid	Brandveiligheid niet geborgd	Periodieke toetsing door brandweer
Veiligheid	Arbovoorschriften niet nageleefd	Periodieke toetsing door arbodienst
ICT	Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking, cybersecurity, Wet Bescherming Persoonsgegevens niet geborgd c.q. nageleefd	Passende SLA met externe gespecialiseerde serviceprovider, gegevensverwerkersovereenkomsten
Financieel	Achterblijvende bezoekersaantallen	Een deugdelijke programmeringsbegroting met scenario-analyses betreffende verwachte bezoekersaantallen (o.a. gebaseerd op ervaringscijfers), maximaal bedrag aan uitkoop en garantiesommen per seizoen

Risicogebied	Risico	Beheersingsmaatregelen
Financieel	Onvoldoende verzekerd	Jaarlijkse integrale evaluatie verzekeringsportefeuille met verzekeringstussenpersoon
Financieel	Onrechtmatig onttrekken van financiële middelen aan de organisatie	Autorisatiematrix ten behoeve van de autorisatie van facturen, controletechnische functiescheiding tussen beschikken en registreren van betalingen
Financieel	Onjuiste verslaggeving	Jaarlijkse accountantscontrole
Financieel	Onverwachte onderhoudskosten en (her-) investeringen	Meerjarenonderhoudsplan dat periodiek getoetst wordt door externe specialisten
Fiscaal	Onjuiste verwerking BTW en vennootschapsbelasting	Borgen van kennis en kunde op de financiële afdeling, adequate boekhoudsoftware, periodieke toetsing door fiscalist
Fiscaal	Onjuiste verwerking loonheffing	Borgen van kennis en kunde op de financiële afdeling, adequate SLA met externe serviceprovider

Verwachtingen 2020

Voor boekjaar 2020 was een begroting opgesteld die uitkwam op een resultaat van € nihil. De lagere gemeentelijke subsidie-inkomsten (-/- € 300.000) zouden gedekt moeten worden uit hogere inkomsten uit voorstellingen (€ 120.000), hogere horeca- en verhuurinkomsten (€ 65.000), lagere kosten speciale projecten (-/- € 65.000) en lagere personeelskosten (-/- € 75.000). Voor marketing & publiciteit was in dit licht € 25.000 extra begroot. Echter, de corona-pandemie heeft de exploitatie 2020 inmiddels in een compleet ander licht geplaatst (zie verder paragraaf 9 inzake de gevolgen van de corona-maatregelen voor De Harmonie).

Samenwerking Neushoorn

In ons jaarverslag van 2018 kondigde De Harmonie aan dat in 2019 verder onderzocht zou worden of een nadere samenwerking met poppodium Neushoorn tot de mogelijkheden behoort. Dat onderzoek heeft geleid tot de opstart van een gezamenlijk project onder de noemer: Wow!

Het WOW festival was bedoeld om het artistieke klimaat rondom vrouwelijke makers te versterken. Het festival wilde vrouwelijke makers uit de popcultuur meer zichtbaar presenteren en op een voetstuk plaatsen. Het programma zou gaan over vrouwen die inspiratie, verandering, aanvulling of de knipoog konden brengen. De voorbereidingen in 2019 zouden leiden tot een uitvoering van het festival in 2020. Helaas konden wij dit samenwerkingsverband niet ten uitvoer brengen door de coronacrisis. De nog niet bestede gelden voor dit festival worden in 2020 geretourneerd aan de Gemeente Leeuwarden.

Onderzoek KplusV

In 2019 heeft de wethouder van cultuur opdracht gegeven om een onderzoek te doen naar een verdergaande samenwerking waarbij ook gekeken werd naar eventuele positieve effecten van een fusie tussen beide organisaties. Dit naar aanleiding van een motie van de PvdA en D66 die dit graag nader onderzocht wilden hebben. Het onderzoek is inmiddels afgerond en het rapport en de conclusies zijn eind december 2019 aan de Gemeenteraad gepresenteerd.

Conclusie rapport KplusV en toekomst samenwerking Neushoorn:

Het KplusV rapport sluit op korte termijn een fusie uit en adviseert om in te zetten op projectmatige samenwerking. In het verlengde daarvan kan mogelijk een Shared Service Centre worden georganiseerd. Daarvoor is eerst wel een innovatiebudget nodig omdat beide instellingen kampen met een zwakke vermogenspositie én personeelstekort, én omdat voor deze backoffice investeringen nodig zijn. Indien het op de langere termijn nog relevant is, kan dan nog aanvullend worden onderzocht wat de eventuele meerwaarde kan zijn van een eventuele (bestuurlijke) fusie.

Inmiddels zijn ten tijde van schrijven van dit jaarverslag, de omstandigheden van beide instellingen en ook van de gehele culturele sector door de corona-crisis drastisch veranderd. Het bestuur van De Harmonie heeft naar aanleiding hiervan aangegeven dat De Harmonie de komende tijd eerst alle aandacht en tijd nodig heeft om de eigen organisatie weer toekomstbestendig te maken. Onder deze omstandigheden acht het bestuur het dan ook onverantwoord op korte termijn een gezamenlijke backoffice of andere verregaande samenwerking met Neushoorn op te starten.

Wel heeft De Harmonie aangegeven mee te willen denken in het versterken van het popklimaat van Leeuwarden. Zij heeft aangeboden de kaders te verkennen voor mogelijk een nieuwe organisatievorm die bij kan dragen aan het versterken van de programmering van het merk Neushoorn en hierbij ook nadrukkelijk de opmerking geplaatst dat een dergelijke rol alleen in overweging genomen kan worden mits de daarvoor noodzakelijke organisatorische en financiële randvoorwaarden kunnen worden gerealiseerd. De gesprekken hierover zijn ten tijde

van het samenstellen van dit bestuursverslag in volle gang. Hierbij vormt het vertrek van de huidige wethouder van cultuur per eind juni 2020 een extra uitdaging.

Personeel

In relatie tot de functie en opdracht heeft De Harmonie een betrekkelijk klein personeelsbestand; er wordt gewerkt met 31,24 fte aan vaste medewerkers en 16,07 fte op basis van flexibele inhuur. Het gemiddelde personeelsbestand van De Harmonie zag er in 2019 als volgt uit:

Directie	1,23
Gebouwbeheer/facilitair	1,20
Finance & Control	2,55
HRM/directiesecretariaat	1,00
Programmering	1,00
Marketing & Publiciteit	4,31
Techniek	9,94
Horeca & Events	7,81
Publieksservice	2,16
Overig	0,04
Totaal in Vaste dienst	31,24 fte
Gebouwbeheer/facilitair	1,06
Finance & Control	0,42
Marketing & Publiciteit	0,83
Techniek	4,27
Publieksservice	1,56
Horeca	7,93
Totaal Flexibele Inhuur	16,07 fte
Totale Personeelsbestand	47,31 fte

Daar waar normaal gesproken De Harmonie weinig verloop kent in haar personeelsbestand, hadden we in 2019 te maken met een tweetal belangrijke personeelsmutaties op cruciale functies:

Na een dienstverband van 17 jaar, nam De Harmonie in februari 2019, afscheid van haar directeur: de heer A. Oostvogel. Al eerder had de heer Oostvogel de pensioengerechtigde leeftijd bereikt. Vanwege de benoeming van Leeuwarden / Fryslân Culturele Hoofdstad 2018 had het bestuur van De Harmonie de heer Oostvogel gevraagd nog aan te blijven in 2018. Onder zijn leiding wist De Harmonie ook ten tijde van grote financiële uitdagingen te floreren als hoofdstedelijk theater van Friesland. Per 15 januari 2019 is mevrouw M.A. van der Woude

aangetreden als nieuwe directeur. Zij heeft de opdracht van het bestuur meegekregen een nieuwe actuele koers voor De Harmonie uit te werken.

Na meer dan 40 jaar in dienst te zijn geweest, bereikte de heer Y. Hoekstra in november 2019 de pensioengerechtigde leeftijd. De heer Hoekstra heeft meerdere functies binnen De Harmonie gehad, waaronder die van plaatsvervangend directeur en hoofd administratie. De laatste jaren bekleedde hij de functie van projectleider gebouwenbeheer. De Harmonie is er trots op om te kunnen melden dat de heer Hoekstra als vrijwilliger aan De Harmonie blijft verbonden in een rol die hem op het lijf is geschreven: avonddienstverantwoordelijke. Een gastheer pur sang!

Vrijwilligers, stagiaires en werkgelegenheid

Bij De Harmonie staat gastvrijheid hoog in het vaandel. Wij proberen al onze gasten volledig te ontzorgen. Dat brengt veel werkzaamheden met zich mee. Werkzaamheden die wij met onze krappe eigen personeelsbezetting onmogelijk allemaal zelf kunnen uitvoeren. De Harmonie is ontzettend blij met de hulp van zo'n 100 vrijwilligers. Deze vrijwilligers ondersteunen ons onder andere bij het bemensen van de kiosk en de artiestenfoyer, het versturen van mailingen, het geven van rondleidingen en het schminken tijdens kindervoorstellingen.

Daarnaast heeft De Harmonie jaarlijks zo'n 10 stagiaires die meedraaien bij de afdelingen Marketing & Publiciteit, Techniek & Facilitair, Directieondersteuning, HRM en Horeca & Events in allerlei dagelijkse werkzaamheden. De Harmonie vindt het belangrijk dat wij studenten de mogelijkheid bieden om werkervaring op te doen. Daarnaast krijgen wij vaak verzoeken van leerlingen uit het vervolgonderwijs om een snuffelstage in De Harmonie te mogen doen. De Harmonie probeert voor deze leerlingen een aangepast programma te organiseren. Als één van de grootste culturele instellingen van Leeuwarden, vinden wij het belangrijk om een leerbedrijf te zijn en in goed contact te staan met de (hoge)scholen. Dit past ook binnen onze gemeentelijke opdracht waarbij wij zoveel mogelijk doelgroepen een plekje in De Harmonie willen bieden.

De Harmonie draagt bij aan een inclusieve samenleving, ook op de werkvloer

De Harmonie vindt het belangrijk om een zo divers mogelijk personeelsbestand op te bouwen waarin verschillende achtergronden en entiteiten zijn vertegenwoordigd. Ook bij de samenstelling van haar bestuur houdt zij hier rekening mee. Hierbij volgen wij de adviezen van de Code Cultural Governance en het advies van Theater Inclusief, een landelijk programma dat aandacht vraagt voor het diversiteitsvraagstuk binnen de culturele sector. De Harmonie probeert nieuwe wervingskanalen en middelen uit en pakkende advertentieteksten om een zo groot en divers mogelijk publiek te bereiken.

De Harmonie vindt het belangrijk om een plek te zijn waar mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt nieuwe arbeidservaring kunnen opdoen. Daarnaast bieden wij personen met een lichamelijke én of geestelijke beperking wekelijks de gelegenheid om een paar lichte

ondersteunende, uitvoerende administratieve klussen voor ons te doen. Tenslotte bieden wij een Britse nieuwkomer een plekje in onze vrijwilligerspoule bij de artiesteningang zodat hij meer kennis van de Nederlandse taal op kan doen.

Cursussen sponsorwerving

De Harmonie denkt graag in kansen en mogelijkheden. Daarom is onder begeleiding van een externe fondsenwerver in 2019 een intern traject gestart waarbij we in kaart hebben gebracht hoe we de sponsorwerving en de acquisitie van De Harmonie naar een hoger plan kunnen trekken. Op projectmatige basis willen we extra externe middelen proberen binnen te halen. In 2020 zullen we daar een vervolg aan geven.

OR

De Harmonie hoeft – vanwege haar kleine personeelsbestand – formeel geen OR samen te stellen. Omdat De Harmonie het belangrijk vindt dat er een goede afstemming plaatsvindt met haar medewerkers, heeft De Harmonie jaren geleden er toch voor gekozen om een OR te formeren.

In 2019 heeft er één wisseling plaatsgevonden in de samenstelling vanwege het verstrijken van een zittingstermijn. Daarmee bestaat de OR per 31-12-2019 uit drie leden.

Personeelsvereniging

De Harmonie heeft een eigen personeelsvereniging die in 2019 diverse leuke uitstapjes heeft georganiseerd.

Teambuilding en personeelsreis

In het kader van teambuilding hebben wij in 2019 een aantal gezamenlijke lunches georganiseerd. Deze lunchmomenten konden rekenen op een grote opkomst en werden door onze medewerkers zeer gewaardeerd. Hoogtepunt was het jaarlijkse personeelsuitje. Dit keer stond een rondleiding bij Theater Atlas in Emmen op de planning met aansluitend een bezoek en diner in Wildlands. Met veel genoegen kijken we terug op een prachtige dag.

Bestuur

In 2019 heeft De Harmonie, na een bestuurslidmaatschap van ruim 12 jaar, waarvan 7 jaar als voorzitter, – wegens het verstrijken van de termijnen - afscheid genomen van de heer S. Jansen.

Per september 2019 is de heer M. Kuipers benoemd tot nieuwe voorzitter.

Het bestuur bestaat per 31 december 2019 uit de volgende leden:

De heer M. Kuipers, voorzitter
De heer M. Perquin, penningmeester
Mevrouw M. Miltenburg, secretaris
De heer J. Zeinstra, bestuurslid
De heer M. de Jong, bestuurslid
De heer K. Terpstra, bestuurslid

De Harmonie kent een bestuursmodel. Samen met de Gemeente Leeuwarden wordt gekeken of De Harmonie in de toekomst het bestuursmodel om kan zetten naar een modern Raad van Toezicht-model.

Gevolgen Corona-maatregelen in 2020

Ondanks het feit dat ook in de eerste maanden van 2020 onze bezoekersaantallen en financiële resultaten ruim boven de begroting lagen, zijn we inmiddels toch voor een grote financiële uitdaging komen te staan. Dit naar aanleiding van de sluiting van De Harmonie per 12 maart 2020, toen wij vanwege de overheidsmaatregelen in relatie tot de corona-pandemie genoodzaakt waren onze deuren te sluiten.

Deze sluiting brengt ons theater in een noodlottige situatie. Zeker 1/3 deel van het theaterseizoen 2019-2020 is hierdoor komen te vervallen en ten tijde van schrijven van dit jaarverslag is nog niet duidelijk wat deze sluiting voor de rest van het jaar voor ons gaat betekenen.

Op dit moment kunnen wij schrijven dat De Harmonie ongeveer 55% van haar inkomsten gaat missen; aan de inkomstenkant loopt vrijwel uitsluitend de gemeentelijke subsidie door, terwijl de vaste lasten zoals gebouw- en personeelskosten wel gewoon doorlopen.

Wij verwachten door de sluiting in de periode van 12 maart 2020 – 1 september 2020 een schade die kan oplopen tot € 650.000. De Harmonie kan weliswaar aanspraak maken op vergoeding op basis van onder meer de NOW-regelingen, maar dat zal zeker niet voldoende zijn om deze schade te dekken.

Inmiddels is duidelijk dat met ingang van 1 juni 2020 theaters geleidelijk aan weer open mogen. Echter, de anderhalvemeter-maatregelen zullen ertoe leiden dat slechts 25-30% zaalbezetting mogelijk is. Daardoor zal het vrijwel onmogelijk zijn om de exploitatie kostendekkend te krijgen.

Hoewel er op dit moment nog heel veel onduidelijk is over de periode vanaf september 2020, gaan we ervan uit dat genoemde schade dan in het slechtste geval tot het einde van 2020 verder op zou kunnen lopen tot ruim € 1.400.000.

Deze schade zullen wij zonder aanvullende financiële ondersteuning vanuit de overheid niet kunnen dragen. Gelukkig is dit onderkend door de betrokken overheden, en wordt op dit moment gezamenlijk alles in het werk gesteld om de middelen te vinden om ervoor te zorgen dat Friesland - en Leeuwarden als provinciehoofdstad - haar identiteit bepalend cultureel icoon niet zal kwijtraken. Wij hebben er vertrouwen in dat dit gaat lukken en wij zijn de Gemeente zeer erkentelijk voor haar niet-aflatende inspanningen in dit verband.

Tot slot

De Harmonie kijkt met een goed gevoel terug op het jaar 2019. Na het jaar van Leeuwarden / Fryslân Culturele Hoofstad 2018, was onze verwachting dat met name het aantal zakelijke evenementen in De Harmonie zou dalen. Deze voorspelling kwam slechts voor een klein gedeelte uit. Door onze efficiënte bedrijfsvoering en onze druk bezochte activiteiten behaalden wij in het algemeen toch een goed eindresultaat, ondanks de grote uitdaging waar de verlaging van de gemeentelijke subsidie met € 300.000 ons voor stelde.

Wij zijn er trots op dat we in totaal 873 activiteiten wisten te organiseren met een totaal van 202.437 bezoekers.

Het aanbod was een goede samenhang tussen commercieel en artistiek, een meerlaags aanbod, gelardeerd met topvoorstellingen, prijswinnaars, publiekslievelingen en lokale coryfeeën.

De korting van de Gemeente Leeuwarden van € 300.000 subsidie heeft stevige inhoudelijke consequenties voor De Harmonie. Niet alleen voor het jaar 2019 maar ook voor de komende jaren zien wij ons genoodzaakt minder voorstellingen en minder artistiek interessante voorstellingen ten opzichte van 2019 te programmeren. De financiële kaders dwingen ons hiertoe. In relatie tot de positie die wij ten opzichte van andere theaters in Friesland innemen is dit een onwenselijke ontwikkeling. Ook in relatie tot de nieuwe cultuurnota die in 2020 is verschenen, waarin de gemeente de ambitie onderschrijft om de legacy van LF 2018 de komende jaren verder uit te dragen, zien wij een discrepantie ontstaan tussen willen en kunnen. Wij blijven er bij de Gemeente Leeuwarden dan ook op aandringen dat extra subsidie voor De Harmonie nodig is.

Ondanks deze financiële uitdagingen blijft De Harmonie onverminderd haar best doen om bij te dragen aan het versterken van het artistieke klimaat en een publieksbereik dat tot ver buiten de provinciegrenzen reikt. Daarbij hebben wij de ambitie om mee te bewegen met de nieuwe tijd en aansluiting te zoeken bij actuele ontwikkelingen zodat we blijvend en adequaat invulling kunnen geven aan onze functie als hoofdstedelijk theater.

De enorme extra uitdaging die ook de corona-pandemie ons hierbij stelt, overtuigt ons nog eens extra van onze centrale lokale en verbindende functie. Daar willen en gaan wij onze verantwoordelijkheid als Harmonie dan ook in nemen.

Ook in 2020 en de jaren die gaan komen, willen wij een podium zijn voor een groot en divers publiek waar verhalen worden verteld die urgent zijn. Waar een gevarieerd aanbod staat dat actueel is en dat door de bezoeker wordt herkend. Ook tijdens en na de coronacrisis willen wij het huis zijn waar kunst en cultuur er voor zorgt dat bezoekers zich geïnspireerd voelen en na een bezoek aan De Harmonie zullen zeggen 'dit gaan we

vaker doen'. Wij willen het leven van de inwoners van Friesland en Leeuwarden verrijken met kunst en cultuur. Ook de komende jaren. Hoe we dat gaan doen, is nu nog onzeker, maar dat we dat gaan doen, staat voor ons vast.

We zien u graag terug in De Harmonie.

Namens het bestuur van de Stichting Cultureel Centrum De Harmonie,

Marijke van der Woude,
directeur

Leeuwarden, juni 2020

Pauze

wat ons nu onder de huid zit
zullen we er straks met jullie uitzingen
lachen en huilen

nog even

dan komen we aan beide kanten
van de vierde wand
weer op verhaal

Tsead Bruinja, dichter des Vaderlands

Jaarrekening 2019

Stadsschouwburg De Harmonie

Balans per 31 december 2019 (na resultaatbestemming)

ACTIVA			PASSIVA		
	31/12/19	31/12/18		31/12/19	31/12/18
	€	€		€	€
Vaste activa			Eigen vermogen [6]		
Materiële vaste activa [1]	597.310	673.079	Stichtingskapitaal	45	45
Vlottende activa			Bestemmingsfondsen	81.807	-
Voorraden	31.970	31.379	Algemene reserve	199.418	309.627
Vorderingen				281.270	309.672
Vordering op Gemeente	-	56.568	Egalisatiereserves [7]		
Handelsdebiteuren [2]	84.213	249.259	Extra afschrijvingen	1.049.296	921.058
Belastingen en premies Sociale verzekeringen [3]	109.823	73.294	Rente	491.660	491.660
Overige vorderingen en overlopende activa [4]	180.289	569.887		1.540.956	1.412.718
	374.325	949.008	Voorzieningen [8]		
Liquide middelen [5]	3.224.778	2.557.472	Voorziening jubileumuitkeringen	54.000	53.000
			Kortlopende schulden		
			Crediteuren	434.827	651.138
			Schuld aan Gemeente	-	4.003
			Belastingen en premies Sociale verzekeringen [9]	74.021	72.416
			Overige schulden en overlopende passiva [10]	1.843.309	1.707.991
				2.352.157	2.435.548
	4.228.383	4.210.938		4.228.383	4.210.938

Staat van baten en lasten over 2019

		Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018	
		€	€	€	
Baten					
Voorstellingen	[11]				
Recette voorstellingen		2.408.065	2.169.000	2.268.231	
Kosten voorstellingen		<u>2.333.865</u>	<u>2.028.000</u>	<u>2.107.559</u>	
		74.200	141.000	160.672	
Strangers on Stage					
Recette	[12]	-	-	138.912	
Bijdrage LF2018		66.362	-	682.573	
Kosten		<u>-</u>	<u>-</u>	<u>804.895</u>	
		66.362	-	16.590	
Overige extra activiteiten LF2018	[13]				
Omzet extra activiteiten		-	-	80.238	
Bijdrage Stichting Surplus		-	-	187.636	
Kosten		<u>-</u>	<u>-</u>	<u>334.226</u>	
		-	-	-66.352	
Horeca	[14]				
Omzet horeca		982.604	900.000	1.397.496	
Directe kosten horeca		306.888	288.000	451.691	
Personeelskosten horeca		<u>494.148</u>	<u>473.000</u>	<u>689.765</u>	
		181.568	139.000	256.040	
Verhuringen	[15]				
Omzet verhuringen		607.614	396.000	718.085	
Kosten verhuringen		<u>107.242</u>	<u>40.000</u>	<u>93.561</u>	
		500.372	356.000	624.524	
Saldo uit doelstellingen		822.502	636.000	991.474	
Subsidiebatens					
Gemeentelijke exploitatiesubsidie		1.494.330	1.455.000	1.754.867	
Bijdrage Stichting Surplus		51.500	40.000	49.132	
SRP-subsidie		<u>37.500</u>	<u>37.500</u>	<u>37.500</u>	
		1.583.330	1.532.500	1.841.499	
SOM DER BATEN		2.405.832	2.168.500	2.832.973	

		Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018	
		€	€	€	
Lasten					
Personeelslasten	[16]	1.727.076	1.763.000	1.786.205	
Huisvesting & inventarissen	[17]				
Afschrijvingen		156.269	283.000	161.074	
Onderhoud		448.138	437.000	436.367	
Huur gebouw		964.602	970.000	955.332	
Overige huisvestingskosten		<u>345.961</u>	<u>370.000</u>	<u>336.371</u>	
		1.914.970	2.060.000	1.889.144	
Af: Ontvangen gemeentelijke doelsubsidies		<u>1.705.358</u>	<u>1.689.000</u>	<u>1.675.133</u>	
		209.612	371.000	214.011	
Beheer & administratielasten	[18]	145.388	147.000	146.271	
Verkoop & promotielasten	[19]	217.055	197.000	234.038	
Overige baten & lasten	[20]	5.007	-10.000	66.673	
Rentebaten & -lasten					
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten		-108	-5.000	-120	
Rentelasten en soortgelijke lasten		-	5.000	-	
		<u>-108</u>	<u>-</u>	<u>-120</u>	
SOM DER LASTEN		2.304.030	2.467.000	2.447.078	

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
	€	€	€
Exploitatieresultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen	101.802	-298.500	385.895
Vennootschapsbelasting	1.966	-	6.343
Exploitatieresultaat uit gewone bedrijfsuitoefening na belastingen	99.836	-298.500	379.552
Toevoeging (onttrekking) aan egalisatiereserve [21]	128.238	-230.000	121.442
Toevoegingen / onttrekkingen aan bestemmingsfondsen	81.807	-	-
Toevoeging (onttrekking) aan de algemene reserve	-110.209	-68.500	258.110
RESULTAATBESTEMMING	€	€	€
Dotatie (onttrekking) aan de egalisatiereserve	128.238	-230.000	121.442
Dotatie aan bestemmingsfondsen	81.807	-	-
Onttrekking (toevoeging) aan de algemene reserve	-110.209	-68.500	258.110
	99.836	-298.500	379.552

Kasstroomoverzicht 2019

	Realisatie 2019	Realisatie 2018
	€	€
Bedrijfsresultaat (incl. dotatie egalisatiereserves)	-28.402	258.110
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen materiële vaste activa	156.269	161.074
Mutatie egalisatiereserves	128.238	121.442
Mutatie voorzieningen	1.000	-2.000
Veranderingen in werkkapitaal		
Mutatie operationele vorderingen	574.684	-258.980
Mutatie voorraden	-591	1.572
Mutatie operationele schulden	-83.391	-58.277
	490.702	-315.685
Kasstroom uit operationele activiteiten	747.808	222.941
Investeringsactiviteiten		
Investeringen in materiële vaste activa	-80.500	-116.160
Desinvesteringen in materiële vaste activa	-	-
	-80.500	-116.160
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-80.500	-116.160
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-	-
Mutatie geldmiddelen	667.308	106.781
Liquide middelen per 1 januari	2.557.472	2.450.691
Liquide middelen per 31 december	3.224.778	2.557.472
Mutatie geldmiddelen	667.306	106.781

Algemene toelichting

De doelstelling van Stichting Cultureel Centrum “De Harmonie” is het bevorderen van het culturele leven in Leeuwarden en de exploitatie van Stadsschouwburg De Harmonie, mede gelet op de functie van de stad als hoofdstad van Fryslân.

Het eigendom van Stadsschouwburg De Harmonie is in handen van de gemeente. Stichting Cultureel Centrum “De Harmonie” is huurder van het gebouw.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 “Organisaties zonder winststreven”.

De jaarrekening is opgemaakt op basis van historische kostprijs. De waardering van activa en passiva geschiedt, voor zover niet anders vermeld, tegen nominale waarde. Baten worden toegerekend aan de periode waarin ze zijn gerealiseerd. Lasten worden verantwoord in het jaar waarin ze voorzienbaar zijn.

In de jaarrekening van de stichting zijn tevens de cijfers verwerkt van Ruiterskwartier B.V. Vanwege het beperkte financiële belang van deze B.V. en vanwege het beperkte inzicht wat dit met zich mee zou brengen, is er voor gekozen om niet afzonderlijk een enkelvoudige en een geconsolideerde jaarrekening op te nemen.

Omwillen van de vergelijkbaarheid zijn bepaalde vergelijkende cijfers over het voorgaande boekjaar aangepast c.q. geherrubiceerd. Deze aanpassingen en herrubriceringen hebben geen invloed gehad op de hoogte van het vermogen en het resultaat.

Gevolgen coronavirus

De stichting heeft in het boekjaar 2020 te kampen met de gevolgen van het coronavirus. Dit heeft voor de stichting geresulteerd in een omzetsdaling en toename van additionele kosten. Het bestuur heeft deze situatie onderkend en heeft maatregelen genomen om deze situatie het hoofd te bieden. Deze maatregelen zijn voor het bestuur reden om te vertrouwen op duurzame voortzetting van de activiteiten van de stichting. Derhalve is de jaarrekening opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De waardering van de materiële vaste activa is gebaseerd op de aanschafprijs, verminderd met afschrijvingen, eventuele investeringsbijdragen en eventuele beschikkingen over reserves. Op de activa wordt lineair afgeschreven. Deze afschrijving is gebaseerd op de economische levensduur.

De afschrijvingspercentages zijn vermeld in de staat van activa.

Afschrijving vindt voor het eerst plaats in het jaar van aanschaf, over de duur van een half jaar.

Vorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, welke gemakshalve gelijk wordt gesteld aan de nominale waarde onder aftrek van voorzieningen wegens oninbaarheid.

Eigen Vermogen

Ongedekte tekorten komen ten laste van het eigen vermogen. Ingeval het eigen vermogen ontoereikend is voor de aanzuivering van de tekorten zal verrekening zo mogelijk plaats vinden door inhaal in de exploitaties van de navolgende jaren of wordt het tekort door de Gemeente Leeuwarden voor haar rekening genomen, middels aanvullende subsidie.

Egalisatiereserves

De uitgaven voor groot onderhoud worden jaarlijks ten laste van de exploitatie gebracht. Ter dekking van de onderhouds- en kapitaallasten ontvangt de stichting jaarlijks een vergoeding van de gemeente Leeuwarden. Het verschil tussen de vergoeding en de lasten komt jaarlijks ten gunste of ten laste van de egalisatiereserves afschrijvingen en rente en dient in de komende jaren door De Harmonie aan het onderhoud te worden besteed. De egalisatiereserves kunnen worden beschouwd als bestemmingsfondsen, aangezien De Harmonie deze reserves dient aan te wenden ter dekking van toekomstige onderhoudsuitgaven aan het pand. Deze verwerkingswijze is in overleg met de gemeente bepaald en hiermee wijkt De Harmonie op grond van het wettelijk inzichtsvereiste (artikel 2:362 lid 4 BW) af van de geldende RJ 640 “Organisaties zonder winststreven” en de gewijzigde RJ 212 welke per 1 januari 2019 in werking is getreden (RJ uiting 2018-5).

Voorzieningen

Algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving rechtvaardigen het vormen van voorzieningen voor:

- kosten die nog in een volgend boekjaar gemaakt zullen worden en hun oorsprong vinden in het boekjaar of in voorgaande boekjaren;
- kosten die nog in een volgend boekjaar gemaakt zullen worden, waarvoor reeds gelden zijn gereserveerd.

De voorziening jubileumkosten is gevormd om de kosten van toekomstige ambtsjubilea te kunnen voldoen. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde, rekening houdend met de verwachte vertrekken en verwachte salarisstijgingen.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en verrichte diensten enerzijds en anderzijds de kosten en andere lasten van het jaar, gewaardeerd tegen historische kostprijzen.

Baten

De netto-omzet betreft de opbrengst van de in het verslagjaar aan derden geleverde goederen en diensten na aftrek van kortingen en omzetbelasting.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op de materiële vaste activa zijn berekend door middel van vaste percentages van de aanschaffingswaarde op basis van de verwachte economische levensduur. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Rentebaten en -lasten

De rentebaten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en -lasten.

Toelichting op de balans per 31 december 2019

1. Materiële vaste activa

	2019	2018
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	673.079	717.993
Investerings	80.500	116.160
Afschrijvingen	-156.269	-161.074
Boekwaarde per 31 december	597.310	673.079

Voor een specificatie van de materiële vaste activa wordt verwezen naar bijlage 1.

In bijlage 2 is een specificatie van de investeringen 2019 opgenomen.

2. Handelsdebiteuren

Een voorziening voor oninbaarheid wordt niet noodzakelijk geacht (ultimo 2018: nihil).

3. Belastingen en premies sociale verzekeringen

	31/12/19	31/12/18
	€	€
Omzetbelasting 4e kwartaal	77.348	74.670
Suppletie boekjaar	-3.195	-1.376
Suppletie voorgaand boekjaar	-1.296	-
Pensioenpremies	36.965	-
	109.823	73.294

4. Overige vorderingen en overlopende activa

	31/12/19	31/12/18
	€	€
Diverse voorschotten en betalingen onderweg	26.467	128.504
Depot TNT Post	8.935	8.935
Nog te ontvangen rente	108	120
Nog te ontvangen restitutie energiebelasting	30.955	29.123
Nog te verrekenen Fries Straat Festival	1.000	3.500
Nog te ontvangen van LF2018 inzake Strangers on Stage	-	101.250
Nog te ontvangen St. Surplus	51.500	251.768
Nog te ontvangen ziekengeld	32.500	22.000
Nog te ontvangen overig	28.824	24.687
	180.289	569.887

5. Liquide Middelen

	31/12/19	31/12/18
	€	€
Kas	27.969	25.819
Rabobank rekening-courant	1.908.893	1.420.699
ING Bank	207.592	30.750
Rabobank spaarrekening	1.080.324	1.080.204
	<u>3.224.778</u>	<u>2.557.472</u>

De liquide middelen bestaan voor een bedrag van circa € 1.179.000 uit vooruitontvangen opbrengsten van verkochte kaarten voor voorstellingen in 2020.

6. Eigen vermogen

	31/12/19	31/12/18
	€	€
Stichtingskapitaal	<u>45</u>	<u>45</u>

Bestemmingfondsen	31/12/19	31/12/18
	€	€
Bestemmingsfonds LF2028	69.952	-
Bestemmingsfonds De Nieuwe Ruiters	11.855	-
	<u>81.807</u>	<u>-</u>

Bestemmingsfonds LF2028	31/12/2019	31/12/2018
	€	€
Stand per 1 januari	-	-
Bij: dotatie boekjaar	82.952	-
Af: besteding boekjaar	-13.000	-
Stand per 31 december	<u>69.952</u>	<u>-</u>

Van de resterende baten uit het LF2018-programma 'Strangers on Stage' is, conform de afspraken met de LF2018-organisatie, een bestemmingsreserve LF2028 gevormd.

Bestemmingsfonds De Nieuwe Ruiters

	2019	2018
	€	€
Stand per 1 januari	-	-
Bij: dotatie boekjaar	11.855	-
Stand per 31 december	<u>11.855</u>	<u>-</u>

Ter gelegenheid van het afscheid van de directeur is een bestemmingsfonds gevormd met als doel het stimuleren van jonge makers in de theaterwereld.

Algemene reserve

	2019	2018
	€	€
Stand per 1 januari	309.627	51.517
Af (bij): resultaat boekjaar	-110.209	258.110
Stand per 31 december	<u>199.418</u>	<u>309.627</u>

7. Egalisatiereserves

	31/12/19	31/12/18
	€	€
Egalisatiereserve extra afschrijvingen	1.049.296	921.058
Egalisatiereserve rente	491.660	491.660
	<u>1.540.956</u>	<u>1.412.718</u>

Egalisatiereserve extra afschrijvingen

	2019	2018
	€	€
Stand per 1 januari	921.058	799.616
Bij: dotaties	128.238	121.442
Af: onttrekkingen	-	-
Stand per 31 december	<u>1.049.296</u>	<u>921.058</u>

	2019	2018
	€	€
Egalisatiereserve rente		
Stand per 1 januari	491.660	491.660
Bij: dotaties	-	-
Af: onttrekkingen	-	-
Stand per 31 december	<u>491.660</u>	<u>491.660</u>

Met ingang van 2001 worden de gemiddelde rente- en afschrijvingskosten, berekend over een periode van 20 jaar en gebaseerd op de "Rapportage Uitkomsten Onderhandelingen Bestuur Cultureel Centrum De Harmonie-Gemeente Leeuwarden", door de gemeente aan De Harmonie vergoed. Conform dit onderhandelingsresultaat dient het verschil tussen de vergoeding en de werkelijke kosten te worden gedoteerd aan de egalisatiereserves. Indien de werkelijke kosten in enig jaar hoger zijn dan de ontvangen vergoeding, dient het verschil ten laste van de reserves te worden gebracht. Met ingang van boekjaar 2016 wordt niet meer gedoteerd aan deze egalisatiereserve.

8. Voorzieningen

	31/12/19	31/12/18
	€	€
Voorziening kosten jubilea	<u>54.000</u>	<u>53.000</u>
Voorziening kosten jubilea		
	2019	2018
	€	€
Stand per 1 januari	53.000	55.000
Dotaties	4.000	3.000
Onttrekkingen/vrijval	-3.000	-5.000
Stand per 31 december	<u>54.000</u>	<u>53.000</u>

De voorziening jubileumkosten is gevormd om de kosten van toekomstige ambtsjubilea te kunnen voldoen. Op basis van het actuele personeelsbestand en het gemiddelde aantal dienstjaren van het aanwezige personeel staat tegenover de onttrekking van 2019 ad € 3.000 een dotatie van € 4.000 waardoor per saldo € 1.000 aan de voorziening is toegevoegd.

9. Belastingen en premies sociale verzekeringen

	31/12/19	31/12/18
	€	€
Vennootschapsbelasting	4.244	6.397
Loonheffing	64.450	58.848
Pensioenpremies	5.327	7.171
	<u>74.021</u>	<u>72.416</u>

Met ingang van boekjaar 2016 is Ruiterskwartier B.V. belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Momenteel vindt op verzoek van De Harmonie overleg plaats met de fiscus aangaande de wijze waarop de grondslag voor belastingheffing bepaald kan worden. In deze gesprekken wordt ook de eventuele belastbaarheid van commerciële verhuuropbrengsten in de Stichting meegenomen. De aangiften van Ruiterskwartier B.V. over 2016 en 2017 zijn inmiddels definitief afgehandeld. Inzake de Stichting is ervoor gekozen geen belastinglast te verantwoorden, aangezien deze vooralsnog niet betrouwbaar is vast te stellen.

10. Overige schulden en overlopende passiva

	31/12/19	31/12/18
	€	€
Vooruitontvangen recette e.d.	1.179.421	980.367
Theater- en tegoedbonnen e.d.	66.938	50.770
Nog te betalen voorstellingen e.d.	178.222	28.391
Nog te betalen vakantietoeslag en meeruren	110.322	170.923
Diverse voorschotten en vooruitontvangen opbrengsten	154.801	121.721
Overige nog te betalen kosten	153.605	355.819
	<u>1.843.309</u>	<u>1.707.991</u>

De overlopende passiva bestaan met name uit reeds ontvangen opbrengsten van verkochte kaarten en abonnementen over de periode 1 januari tot en met 30 juni 2020; de prestatie hiervoor wordt in 2020 geleverd aan de abonneementhouders en bezitters van theaterbonnen en tegoedbonnen.

Van de ultimo 2019 vooruitontvangen recette heeft ca. € 380.000 betrekking op voorstellingen in de periode 12 maart tot en met eind juni 2020. Deze voorstellingen konden (kunnen) als gevolg van de coronamaatregelen niet gespeeld worden. Bezoekers hebben recht op terugbetaling van het aankoopbedrag of een voucher.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Meerjarige financiële verplichtingen

Huurverplichting

Met ingang van 1 januari 2001 is een huurovereenkomst met de Gemeente Leeuwarden aangegaan. De huurovereenkomst is met ingang van 1 januari 2006 voor onbepaalde tijd verlengd.

De jaarlijkse huursom, over 2019 groot € 964.602 (excl. BTW), wordt jaarlijks aangepast op basis van het prijsindexcijfer 2006 = 100, alle huishoudens.

Overige verplichtingen

De schoonmaakwerkzaamheden zijn uitbesteed. Hiertoe is per 01-01-1994 een contract voor onbepaalde tijd met Nivo Noord B.V. gesloten. De opzegtermijn is 3 maanden. De kosten, die jaarlijks opnieuw worden vastgesteld, bedroegen voor 2019 circa € 191.000.

Verplichtingen jegens impresariaten en artiesten

Ultimo 2019 had De Harmonie voor de voorstellingen van voorjaar 2020 uit hoofde van uitkoop en garantiesommen een verplichting van circa € 969.000 (ultimo 2018: € 821.000).

Overige niet in de balans opgenomen verplichtingen

Als gevolg van het niet (volledig) kunnen voldoen aan de vergunningseisen van de Gemeente Leeuwarden zijn in 1998 een aantal geluidwerende maatregelen getroffen. Deze zijn niet afdoende gebleken. De gemeente verleent nu per jaar een beperkt aantal ontheffingen.

Indien dit aantal in enig jaar niet voldoende blijkt te zijn, moet rekening worden gehouden met additionele kosten en/of te derven inkomsten omdat activiteiten geen doorgang kunnen vinden.

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2019

11. Voorstellingen en projecten

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
	€	€	€
Omzet voorstellingen en projecten	2.408.065	2.169.000	2.268.231
Kosten voorstellingen en projecten	2.333.865	2.028.000	2.107.559
	<u>74.200</u>	<u>141.000</u>	<u>160.672</u>
Omzet voorstellingen en projecten			
Recettes	1.898.659	1.766.000	1.792.587
Recettes projecten	74.023	28.000	5.526
Overige bijdragen voorstellingen en projecten	192.755	170.000	206.289
Bijkomende opbrengsten	621	-	661
Administratiekosten tickets	63.030	45.000	72.479
Theaterkosten	178.978	160.000	190.689
	<u>2.408.065</u>	<u>2.169.000</u>	<u>2.268.231</u>

De gerealiseerde recette, totaal € 1.972.682, is 9,9% (€ 179.000) hoger dan begroot en 9,7% (€ 175.000) hoger dan voorgaand boekjaar.

Het aantal reguliere voorstellingen steeg van 273 (exclusief het Strangers on Stage - programma 2018) naar 324, een stijging van 18%. Het bijbehorende bezoekersaantal steeg met ruim 17.000 van 86.664 naar 104.330, een stijging van 20%. Het gemiddelde aantal bezoekers per voorstelling steeg ten opzichte van voorgaand jaar licht, van 317 naar 322.

Kosten voorstellingen en projecten

Uitkoopsommen e.d.	1.961.303	1.741.000	1.790.092
Bijkomende kosten	68.943	63.000	88.821
Kosten festivals en projecten	303.619	224.000	228.646
	<u>2.333.865</u>	<u>2.028.000</u>	<u>2.107.559</u>

De directe kosten (uitkoopsommen, partagedelen e.d.) laten t.o.v. 2018 een stijging van 9,6% zien. In de post Bijkomende kosten zijn o.a. begrepen de kosten van de seizoensopening, auteursrechten, reis- en verblijfskosten van artiesten, kosten van inleidingen, huur, bloemen, entreekaarten en dergelijke.

Het volgende overzicht toont de resultaten van de laatste drie jaren:

Totaal reguliere voorstellingen	2019	2018	2017
Aantal voorstellingen	324	273	358
Aantal bezoekers	104.330	86.664	97.308
Gemiddeld aantal bezoekers per voorstelling	322	317	272
Netto recette	1.898.659	1.792.588	1.811.577
Theaterkosten	178.978	190.689	163.502
Totaal omzet voorstellingen	2.077.637	1.983.277	1.975.079
Uitkoopsummen, partages	1.961.303	1.790.093	1.922.777
Resultaat	116.334	193.184	52.302
Gemiddelde recette per voorstelling	5.860	6.566	5.060

12. Strangers on Stage

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
	€	€	€
Recette	-	-	138.912
Bijdrage LF2018	66.362	-	682.573
Kosten	-	-	804.895
	66.362	-	16.590

13. Overige extra activiteiten LF2018

Omzet extra activiteiten	-	-	80.238
Bijdrage Stichting Surplus	-	-	187.636
Kosten	-	-	334.226
	-	-	-66.352

14. Horeca

Omzet horeca	982.604	900.000	1.397.496
Directe kosten horeca	306.888	288.000	451.691
Personeelskosten horeca	494.148	473.000	689.765
	181.568	139.000	256.040

De horeca-omzet 2019 (€ 982.604) is aanzienlijk hoger dan begroot (€ 900.000). In 2018 werd weliswaar nog een aanzienlijk hogere horeca-omzet gerealiseerd (€ 1.397.496), maar dat werd veroorzaakt door het culturele hoofdstadjaar 2018. Zowel de directe overige horecakosten als de personeelskosten daalden in relatieve zin licht. Als gevolg hiervan kwam de resultaatbijdrage van de horeca over 2019 uit op € 181.568 (2018: € 256.040) ten opzichte van een begrote positieve resultaatbijdrage van € 139.000.

Directe kosten horeca

Inkoop	262.934	234.000	388.652
Exploitiemiddelen	24.079	36.000	33.251
Schoonmaak	19.875	18.000	29.788
	306.888	288.000	451.691

De directe kosten horeca (excl. personeelskosten) bedroegen in 2019 31,2% van de omzet, tegen 32,3% in 2018.

In de begroting voor 2019 was uitgegaan van 32,0%. Binnen de directe kosten horeca laten de gerealiseerde inkoopkosten in relatie tot de omzet met een percentage van 26,7% een lichte daling zien (2018: 27,8%; begroot voor 2019: 26,0%).

Personeelskosten horeca

Medewerkers met een vast dienstverband	291.347	290.000	336.419
Uitzendkrachten	202.801	183.000	353.346
	494.148	473.000	689.765

De personeelskosten horeca zijn in 2019 ten opzichte van 2018 in absolute zin aanzienlijk lager (€ 195.617), maar uitgedrukt in een percentage van de omzet zijn deze kosten iets hoger 2019: 50,3%, 2018: 49,4%. In de begroting 2019 is uitgegaan van 52,5% personeelskosten. De hoge absolute personeelskosten 2018 en juist het lage personeelskostenpercentage in dat jaar werd met name veroorzaakt door een zeer sterke piek in de horeca-omzet in het culturele hoofdstadjaar 2018.

De totale kosten van de horeca bedroegen uiteindelijk € 801.036 ofwel 81,5% van de omzet (2018: € 1.141.456, 81,7%). De netto-resultaatbijdrage over 2019 bedraagt derhalve € 181.568, dit is 18,5% van de omzet (2018: 18,3%, € 256.040; begroot voor 2019: 15,4%, € 139.000).

15. Verhuringen

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
	€	€	€
Omzet verhuringen	607.614	396.000	718.085
Kosten verhuringen	107.242	40.000	93.561
	<u>500.372</u>	<u>356.000</u>	<u>624.524</u>
Omzet verhuringen			
Zaalhuur	283.638	205.000	328.902
Faciliteiten	244.376	125.000	310.400
Garderobe	79.600	66.000	78.783
	<u>607.614</u>	<u>396.000</u>	<u>718.085</u>

De omzet huren over 2019 is ruim € 211.000 (53,4%) hoger dan begroot. Dit is met name veroorzaakt door een na-ijleffect van het culturele hoofdstadjaar 2018. Ten opzichte van piekjaar 2018 is de omzet huren in 2019 ruim € 110.000 (15,4%) lager.

16. Personeelslasten

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
	€	€	€
Lonen en salarissen	1.335.116	1.293.000	1.302.070
Sociale lasten	226.617	259.000	214.367
Pensioenlasten	149.977	173.000	146.335
Ingeleend personeel	484.953	411.000	647.559
Overige personeelslasten	97.938	140.000	325.454
	<u>2.294.602</u>	<u>2.276.000</u>	<u>2.635.786</u>
Af: doorbelast naar Horeca	494.148	473.000	689.765
Af: doorbelasting MOP	73.090	40.000	73.090
Af: doorbelasting overig	288	-	86.726
	<u>1.727.076</u>	<u>1.763.000</u>	<u>1.786.205</u>
Ingeleend personeel			
Technische dienst	123.859	75.000	137.092
Horeca	202.801	183.000	353.346
Overig	158.293	153.000	157.121
	<u>484.953</u>	<u>411.000</u>	<u>647.559</u>

Over 2019 was het gemiddelde aantal fte's 31,2 (2018: 31,1).

Voor zowel de Stichtingsmedewerkers als de medewerkers die vallen onder de CAO Nederlandse Podia is per 1 juli 2019 een loonsverhoging doorgevoerd van 1,5%. Per 1 januari 2020 en per 1 juli 2020 stijgen de lonen nogmaals met 1,5%.

Daarnaast werden zoals gebruikelijk aan de daarvoor in aanmerking komende medewerkers periodieke verhogingen conform de bepalingen van de CAO toegekend.

De overige kosten bestaan onder andere uit kosten van bedrijfskleding, arbodienst, reiskosten w/w, personeelsactiviteiten, afscheids- en jubileumkosten, cursuskosten en dergelijke.

Bezoldiging topfunctionarissen

De volgende medewerker valt onder de per 1 januari 2013 ingegane Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT):

Naam	Mevr. M.A. van der Woude
Functiegegevens	directeur St. Cultureel Centrum De Harmonie

	2019
Aanvang en einde functievervulling	15/01 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja

	€
Bezoldiging	
Beloningen plus belastbare onkostenvergoedingen	92.785
Beloningen betaalbaar op termijn	6.774
Subtotaal	99.559
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	185.917
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-
Totale bezoldiging	99.559

Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan N.v.t.

Naam	Dhr. A.C.H.I. Oostvogel		
Functiegegevens	directeur St. Cultureel Centrum De Harmonie		
	2019	2018	
Aanvang en einde functievervulling	01/01 - 28/02	01/01 - 31/12	
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0	
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja	
		€	€
Bezoldiging			
Beloningen plus belastbare onkosten- vergoedingen	27.489	116.419	
Beloningen betaalbaar op termijn	1.191	18.075	
Subtotaal	28.680	134.494	
Individueel toepasselijke bezoldigings- maximum	32.333	189.000	
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	
Totale bezoldiging	28.680	134.494	
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	

Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder:

Naam	Functie
De heer S. Jansen	Voorzitter (t/m augustus 2019)
De heer M. Kuipers	Voorzitter (m.i.v. september 2019)
De heer M. Perquin	Penningmeester
Mevrouw M. Miltenburg	Secretaris
De heer J. Zeinstra	Bestuurslid
De heer M. de Jong	Bestuurslid
De heer K. Terpstra	Bestuurslid

De bestuurders van Stichting Cultureel Centrum De Harmonie zijn onbezoldigd.

17. Huisvesting & Inventarissen

	<u>Realisatie 2019</u>	<u>Begroting 2019</u>	<u>Realisatie 2018</u>
	€	€	€
Afschrijvingen	156.269	-	161.074
Afschrijvingen plus dotatie egalisereserve	-	283.000	-
Onderhoud	448.138	437.000	436.367
Huur gebouw	964.602	970.000	955.332
Overige huisvestingskosten	<u>345.961</u>	<u>370.000</u>	<u>336.371</u>
	1.914.970	2.060.000	1.889.144
Af: Ontvangen doelsubsidies	<u>1.705.358</u>	<u>1.689.000</u>	<u>1.675.133</u>
	<u>209.612</u>	<u>371.000</u>	<u>214.011</u>

Met ingang van 2001 komen vervanging en onderhoud van inventaris ten laste van De Harmonie, overeenkomstig het daarover met de gemeente bereikte onderhandelingsresultaat. Met ingang van boekjaar 2013 wordt de mutatie in de egalisereserve conform de verslaggevingsrichtlijnen verwerkt als onderdeel van de resultaatbestemming.

De afschrijvingen zijn gespecificeerd in de staat van activa (bijlage 1).

De overdracht van vervanging en onderhoud van de inventaris heeft geresulteerd in een verhoging van de jaarlijkse subsidie. Naast deze extra, geormerkte, subsidie is ook van de algemene subsidie een deel bestemd voor afschrijving en onderhoud. Een duidelijk onderscheid tussen investeringen en onderhoud is daardoor niet te maken. De hiermee gemoede subsidiebedragen zijn derhalve getotaliseerd.

Onder Overige huisvestingskosten zijn o.a. opgenomen de aankleding van het gebouw (bloemen, kerstsfeer e.d.), achtergrondmuziek, nachtveiligheidsdienst, waterschapslasten en vergunningen/leges.

18. Beheer & administratielasten

	<u>Realisatie 2019</u>	<u>Begroting 2019</u>	<u>Realisatie 2018</u>
	€	€	€
Bureaunkosten	67.802	77.000	62.795
Accountants- en advieskosten	52.871	32.000	55.722
Bestuurskosten	3.486	13.000	3.575
Representatie voorstellingen	6.093	18.000	5.538
Diverse beheer & administratiekosten	<u>15.136</u>	<u>7.000</u>	<u>18.641</u>
	<u>145.388</u>	<u>147.000</u>	<u>146.271</u>

De totale Beheer & administratielasten over 2018 zijn nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van 2018. De Bureaukosten, als onderdeel van deze kosten, zijn gestegen met € 5.000. Onder de Bureaukosten vallen naast bankkosten en abonnementen de kosten voor automatisering, drukwerk, kantoor- benodigdheden, portiekosten, kopieerkosten en contributies e.d. Advieskosten betreffen onder meer fiscale advisering, ondersteuning SRP-aanvraag en advisering programmering.

19. Verkoop & promotielasten

	<u>Realisatie 2019</u>	<u>Begroting 2019</u>	<u>Realisatie 2018</u>
	€	€	€
Marketingkosten	271.291		389.876
Af: - Opbrengst Loyaliteitsprogramma	21.469		2.965
- (Sponsor)bijdragen, advertenties	32.767		152.873
	<u>217.055</u>	<u>197.000</u>	<u>234.038</u>

De Marketingkosten hebben betrekking op het ontwerpen, produceren en verspreiden van de brochure, advertenties, affiches, mailingen, onderhoud en aanpassen van de website etc. De marketingkosten 2018 waren extra hoog vanwege LF2018.

20. Overige baten & -lasten

	<u>Realisatie 2019</u>	<u>Begroting 2019</u>	<u>Realisatie 2018</u>
	€	€	€
Vrijval tegoedbonnen oude jaren	616		570
Afscheid directeur	23.489		-
Afboeking participatie CV Applause	5.000		-
Bijdragen fonds De Nieuwe Ruiters	-11.855		-
Afboekingen debiteuren/crediteuren	-2.841		-4.160
Afboeking Theaterweekend	-		15.462
Correctie BTW ivm belaste zaalhuur	12.097		13.142
Diversen	-21.499		41.659
	<u>5.007</u>	<u>-10.000</u>	<u>66.673</u>

21. Dotatie Egalisatiereserves

	<u>Realisatie 2019</u>	<u>Begroting 2019</u>	<u>Realisatie 2018</u>
	€	€	€
Dotatie egalisatiereserves	128.238	-230.000	121.442
	<u>128.238</u>	<u>-230.000</u>	<u>121.442</u>

Zie punt 7 (op pagina 61) voor een nadere toelichting op deze dotatie.

Met ingang van boekjaar 2013 wordt de mutatie in de egalisatiereserve verwerkt als onderdeel van de resultaatbestemming.

Overige toelichtingen

Gebeurtenissen na balansdatum - gevolgen coronacrisis

De Harmonie heeft in het boekjaar 2020 te kampen met de gevolgen van het coronavirus. Dit heeft erin geresulteerd dat De Harmonie met ingang van 12 maart 2020 tot nader order gesloten is. Hierdoor zijn per die datum alle inkomsten uit voorstellingen, horeca en verhuringen komen te vervallen. Op jaarbasis bedragen deze inkomsten normaliter ca 55% van de totale omzet. De andere 45% betreft de gemeentelijke subsidie. De vaste lasten (hoofdzakelijk gebouwkosten en personeelslasten) lopen vanaf 12 maart gewoon door.

Voorlopige schadeberekeningen laten zien dat de schade bij sluiting tot 1 september 2020 kan oplopen tot € 650.000 en bij sluiting tot 1 januari 2020 tot € 1,4 mio. Deze schadeberekeningen bevatten nog veel onzekere variabelen.

De op dit moment bekende versoepelingsmaatregelen vanuit de overheid bieden onvoldoende aanknopingspunten voor een bedrijfseconomisch haalbare exploitatie.

Vanwege toegekende rijksbijdragen (met name de incidentele bijdrage OCW voor cruciale culturele infrastructuur en de NOW-regeling), de aanwezige liquiditeit in de vorm van geormerkte MOP-gelden en vanwege de statutaire bepaling dat een eventueel exploitatieverlies voor rekening van de gemeente komt (art. 17.2), gaan wij ervan uit dat de continuïteit van de Stichting op de korte en middellange termijn niet in gevaar is.

Overige gegevens

Stadsschouwburg De Harmonie

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de Raad van bestuur van Stichting Cultureel Centrum De Harmonie

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting Cultureel Centrum De Harmonie te Leeuwarden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Cultureel Centrum De Harmonie per 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ - Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2019;
2. de staat van baten en lasten over 2019;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, en
4. verantwoording in het kader van de WNT, onderdeel uitmakend van de toelichting op de winst- en verliesrekening.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Cultureel Centrum De Harmonie zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf ter benadrukking van de impact van het Coronavirus

Het coronavirus heeft ook invloed op Stichting Cultureel Centrum De Harmonie. In het hoofdstuk "Gebeurtenissen na balansdatum" van de jaarrekening heeft de directie de huidige impact en haar plannen om met deze gebeurtenissen of omstandigheden om te gaan toegelicht. Ook geeft de directie aan dat zij inschat de activiteiten als gevolg van de getroffen maatregelen en aanwezige financiële middelen te kunnen voortzetten. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- verslag directie;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag directie en de overige gegevens in overeenstemming met RJ richtlijn 640.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de Raad van Bestuur voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven en de bepalingen van en krachtens de WNT. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de Raad van Bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de Raad van Bestuur over alle en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Drachten, 30 juni 2020

Bentacera Registeraccountants B.V.
was getekend

T.A. Schurer RA

Bijlagen

Stadsschouwburg De Harmonie

Overzicht materiële vaste activa

Staat van activa 2019

Omschrijving	Jaar van aanschaf	Afschrijvings percentage	Stand 31-12-2018			Mutaties 2019		Stand 31-12-2019		
			Investeringen	Afschrijvingen	Boekwaarde	Investeringen	Afschrijvingen	Investeringen	Afschrijvingen	Boekwaarde
Investeringen										
Inrichting/inventaris	2004	12,5	211.591	211.591	-	-	-	211.591	211.591	-
Huisstijl	2004	10,0	27.180	27.180	-	-	-	27.180	27.180	-
Inrichting/inventaris	2005	12,5	118.687	118.687	-	-	-	118.687	118.687	-
Horeca - BV	2005	12,5	16.093	16.093	-	-	-	16.093	16.093	-
Inrichting/inventaris	2006	12,5	119.621	119.621	-	-	-	119.621	119.621	-
Inrichting zalen en foyers	2006	12,5	505.335	505.335	-	-	-	505.335	505.335	-
Horeca - BV	2006	12,5	5.208	5.208	-	-	-	5.208	5.208	-
Inrichting/inventaris	2007	12,5	207.775	207.775	-	-	-	207.775	207.775	-
Inrichting zalen en foyers	2007	12,5	368.263	368.263	-	-	-	368.263	368.263	-
Inrichting/inventaris	2008	12,5	97.198	97.198	-	-	-	97.198	97.198	-
Inrichting zalen en foyers	2008	12,5	118.925	118.925	-	-	-	118.925	118.925	-
Inrichting/inventaris	2009	12,5	51.975	51.975	-	-	-	51.975	51.975	-
Automatisering	2009	33,3	7.942	7.942	-	-	-	7.942	7.942	-
Inrichting zalen en foyers	2009	12,5	5.437	5.437	-	-	-	5.437	5.437	-
Investeringen 3 jaar	2010	33,3	25.397	25.397	-	-	-	25.397	25.397	-
Investeringen 8 jaar	2010	12,5	36.517	36.507	10	-	10	36.517	36.517	-
Investeringen 12 jaar	2010	8,3	31.506	22.322	9.184	-	2.625	31.506	24.947	6.559
Investeringen 3 jaar	2011	33,3	16.484	16.484	-	-	-	16.484	16.484	-
Investeringen 8 jaar	2011	12,5	84.660	79.372	5.288	-	5.288	84.660	84.660	-
Investeringen 12 jaar	2011	8,3	390.227	243.909	146.318	-	32.518	390.227	276.426	113.800
Investeringen 3 jaar	2012	33,3	3.939	3.939	-	-	-	3.939	3.939	-
Investeringen 8 jaar	2012	12,5	32.635	26.524	6.111	-	4.079	32.635	30.604	2.032
Investeringen 12 jaar	2012	8,3	47.050	25.490	21.560	-	3.921	47.050	29.410	17.639
Investeringen 3 jaar	2013	33,3	18.866	18.866	-	-	-	18.866	18.866	-
Investeringen 8 jaar	2013	12,5	56.812	39.077	17.735	-	7.102	56.812	46.179	10.633
Investeringen 12 jaar	2013	8,3	68.550	31.435	37.115	-	5.712	68.550	37.147	31.403
Investeringen 3 jaar	2014	33,3	31.355	31.355	-	-	-	31.355	31.355	-
Investeringen 8 jaar	2014	12,5	38.696	21.784	16.912	-	4.837	38.696	26.621	12.075
Investeringen 12 jaar	2014	8,3	7.423	2.788	4.635	-	619	7.423	3.406	4.016
Investeringen 3 jaar	2015	33,3	39.175	39.175	-	-	-	39.175	39.175	-
Investeringen 8 jaar	2015	12,5	46.562	20.381	26.181	-	5.820	46.562	26.201	20.361
Investeringen 12 jaar	2015	8,3	10.060	2.937	7.123	-	838	10.060	3.775	6.285
Investeringen 3 jaar	2016	33,3	14.024	11.688	2.336	-	2.336	14.024	14.024	-
Investeringen 8 jaar	2016	12,5	44.783	14.016	30.767	-	5.598	44.783	19.613	25.169
Investeringen 12 jaar	2016	8,3	78.066	13.128	64.938	-	6.505	78.066	19.633	58.433
Investeringen 3 jaar	2017	33,3	63.513	31.758	31.755	-	21.150	63.513	52.908	10.605
Investeringen 8 jaar	2017	12,50	77.281	14.530	62.751	-	9.660	77.281	24.190	53.091
Investeringen 3 jaar	2018	33,3	39.016	18.089	20.927	-	12.992	39.016	31.081	7.935
Investeringen 8 jaar	2018	12,5	115.034	7.259	107.775	-	14.379	115.034	21.638	93.396
Investeringen 12 jaar	2018	8,3	56.075	2.416	53.659	-	4.673	56.075	7.089	48.986
Investeringen 3 jaar	2019	33,3				8.981	1.501	8.981	1.501	7.480
Investeringen 8 jaar	2019	12,5				71.519	4.106	71.519	4.106	67.413
Totaal			3.334.935	2.661.856	673.079	80.500	156.269	3.415.436	2.818.125	597.310

Overzicht investeringen

	Afschrijvingstermijn (jaren)	€
Aannemerswerk	3	487
Automatisering kantoor	3	8.494
Stoffeerderswerk	8	473
Inventaris horeca	8	5.069
Inventaris inrichting	8	4.404
Videotechniek	8	3.946
Audiotechniek	8	32.052
Automatisering kantoor	8	25.575
Totaal investeringen		<u>80.500</u>

Overzicht bezoekers

	Culturele evenementen				Commerciële evenementen				Totaal aantal evenementen			
	Aantal evenementen		Aantal bezoekers		Aantal evenementen		Aantal bezoekers		Aantal evenementen		Aantal bezoekers	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
januari	49	61	11.098	15.635	29	44	8.189	5.729	78	105	19.287	21.364
februari	47	52	14.864	13.398	42	33	3.143	2.578	89	85	18.007	15.976
maart	58	69	13.316	14.830	45	39	4.994	5.065	103	108	18.310	19.895
april	40	57	9.224	13.959	46	44	6.196	6.973	86	101	15.420	20.932
mei	37	36	10.882	7.853	50	41	7.267	5.234	87	77	18.149	13.087
juni	20	22	6.228	9.300	39	42	8.743	10.522	59	64	14.971	19.822
juli	11	-	5.012	-	17	13	5.551	4.704	28	13	10.563	4.704
augustus	5	-	1.670	-	2	3	2.077	2.015	7	3	3.747	2.015
september	29	13	19.053	6.835	43	27	5.687	2.388	72	40	24.740	9.223
oktober	72	55	17.133	11.702	60	42	4.537	3.388	132	97	21.670	15.090
november	50	52	11.204	15.443	56	40	24.495	23.473	106	92	35.699	38.916
december	54	58	14.026	16.222	37	30	5.860	5.191	91	88	19.886	21.413
	<u>472</u>	<u>475</u>	<u>133.710</u>	<u>125.177</u>	<u>466</u>	<u>398</u>	<u>86.739</u>	<u>77.260</u>	<u>938</u>	<u>873</u>	<u>220.449</u>	<u>202.437</u>

Onder de culturele evenementen zijn niet alleen de reguliere, eigen voorstellingen opgenomen, maar ook andere culturele evenementen, zoals concerten van het Noord Nederlands Orkest en Hothouse Redbad, inleidingen, cursussen en (gratis) lunchconcerten:

	Aantal evenementen		Aantal bezoekers	
	2018	2019	2018	2019
Eigen voorstellingen	273	324	86.664	104.330
Overige culturele evenementen	199	151	47.046	20.847
Totaal culturele evenementen	472	475	133.710	125.177
Rondleidingen, schminken etc.*	60	72	pm	pm
Totaal culturele activiteiten	<u>532</u>	<u>547</u>	<u>133.710</u>	<u>125.177</u>

* Voor rondleidingen, schminken etc. wordt het aantal bezoekers niet integraal geregistreerd.

